

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Lucie Mynářová

**Možnosti vzniku zóny volného obchodu mezi Evropskou
unií a Sdružením národů jihovýchodní Asie**

Diplomová práce

OLOMOUC 2011

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Možnosti vzniku zóny volného obchodu mezi Evropskou unií a Sdružením národů jihovýchodní Asie“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 7. května 2011

Lucie Mynářová

Já, níže podepsaná, Lucie Mynářová, autorka diplomové práce na téma „Možnosti vzniku zóny volného obchodu mezi Evropskou unií a Sdružením národů jihovýchodní Asie“, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., dávám tímto souhlas podle § 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., správci,

Univerzitě Palackého v Olomouci,
Křížkovského 8, 771 47 Olomouc, Česká republika,

ke zpracování údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále k zpřístupnění jména a příjmení v katalogích a informačních systémech Univerzity Palackého, a to včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům Univerzity Palackého. Realizace zpřístupnění zajišťuje ke dni podání tohoto prohlášení vnitřní složka Univerzity Palackého, která se nazývá Informační centrum UP.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona č. 121/2000 Sb.

V Olomouci dne 7. května 2011

Lucie Mynářová

Obsah

Úvod	1
1 Cesta k jednáním o zóně volného obchodu mezi EU a ASEAN	7
1.1 Prvotní interakce	7
1.2 Perspektivy vzájemných vztahů v posledním desetiletí 20. století	10
1.3 Vývoj vzájemných vztahů v prvních letech 21. století	14
1.4 Otázka zóny volného obchodu ve vztazích EU a ASEAN v letech 2004 - 2007	18
2 Negociace dohody zakládající zónu volného mezi EU a ASEAN	22
2.1 Unijní ambice	22
2.2 Vybrané aspekty plánované dohody	26
2.3 Zahájení individuálních jednání se zeměmi ASEAN	31
Závěr	34
Bibliografie	38
Abstrakt a seznam klíčových slov (Abstract and List of Keywords)	49

Seznam použitých zkratk

AKT	Africká, karibská a tichomořská oblast
APEC	Asijsko-tichomořská hospodářská spolupráce (<i>z angličtiny The Asia-Pacific Economic Cooperation</i>)
ASEAN	Sdružení národů jihovýchodní Asie (<i>z angličtiny The Association of Southeast Asian Nations</i>)
ASEM	Asijsko-evropské setkání (<i>z angličtiny The Asia-Europe Meeting</i>)
EFTA	Evropské sdružení volného obchodu (<i>z angličtiny The European Free Trade Association</i>)
EHS	Evropské hospodářské společenství
ES	Evropská společenství
EU	Evropská unie
TREATI	Transregionální obchodní iniciativa ASEAN-EU (<i>z angličtiny Trans-Regional EU-ASEAN Trade Initiative</i>)
USA	Spojené státy americké (<i>z angličtiny The United States of America</i>)
WTO	Světová obchodní organizace (<i>z angličtiny The World Trade Organization</i>)

Úvod

Dne 8. srpna 1967 podepsali reprezentanti Indonésie, Thajska, Malajsie, Filipín a Singapuru v Bankoku deklaraci ustavující nové regionální uskupení nazvané Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN). Dokument zavázal signatářské země ke společné spolupráci v široké škále oblastí (ekonomický růst, sociální a kulturní rozvoj, regionální bezpečnostní stabilita, technická a vědecká kooperace atd.).¹ V roce 1984 ke sdružení přistoupila Brunej, v roce 1995 Vietnam, Laos a Barma a v roce 1999 se desátým členem ASEAN stala Kambodža. V době svého vzniku byl ASEAN v podstatě uskupením ekonomicky zaostávajících rozvojových zemí, během následujících dekád však došlo k zásadnímu posunu jeho globálního ekonomického významu.

V roce 2009 dosáhl vývoz z uskupení ASEAN do třetích zemí² 6,48% podílu na celkovém světovém vývozu. ASEAN se tak stal po Evropské unii (EU), Číně a USA čtvrtým největším světovým exportérem. Připomeňme, že EU se v uvedeném roce na světovém exportu podílela z 16,2 %, Čína z 12,7 % a USA z 11,2 %. Japonský export se na celkovém globálním vývozu podílel z 6,2 %. Zároveň se ASEAN stal pátým největším světovým odbytištěm, do uskupení bylo v roce 2009 importováno 5,67 % z celkového světového importu. Do EU bylo v tomtéž roce dovezeno 17,4 %, do USA 16,7 %, do Číny 10,5 % a do Japonska 5,7 % z celkového globálního importu.³

Posílení globálního ekonomického potenciálu ASEAN zaznamenala v rámci svých obchodních transakcí také EU a obchodní problematika se stala hlavním tématem spolupráce ASEAN a EU posledních let.⁴ V roce 2009 se ASEAN s 5,2% podílem na celkové obchodní unijní výměně stal po USA, Číně, Rusku a Švýcarsku pátým největším obchodním partnerem EU. Vzájemná obchodní výměna mezi oběma uskupeními dosáhla částky 146 692,6 miliard eur, přičemž EU vyvezla do zemí ASEAN zboží o objemu 50 576,6 miliard eur a dovoz z ASEAN do EU dosáhl objemu 86 116 miliard eur.⁵ EU je takto pro ASEAN po Číně druhým největším obchodním partnerem, vzájemná obchodní výměna s EU dosáhla v roce

---

¹ SEVERINO, Rodolfo. *ASEAN*. Singapur: Institute of Southeast Asian Studies, 2008, s. 1-2.

² Do procentního podílu není zahrnuta vzájemná exportní výměna mezi zeměmi ASEAN čili kalkulováno je pouze s vývozem do třetích zemí. Obdobně je postupováno v případě EU.

³ *International Trade Statistics 2010*. Ženeva: World Trade Organization, 2010, s. 14, 178.

⁴ LIM, Peng Chee. ASEAN's Policies towards the European Union. In YUE, Chia Siow, TAN, Joseph L.H. (eds.). *ASEAN & EU: Forging New Linkages and Strategic Alliances*. Singapur: Institute of Southeast Asian Studies, 1997, s. 13-15.

⁵ *Statistics – Bilateral relations* [online]. ec.europa.eu, 23. března 2011 [cit. 23. března 2011]. Dostupné na <<http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/statistics/>>.

2009 11,6 % z celkového obchodu ASEAN. Zároveň je Unie po Číně a Japonsku třetím největším dovozcem zboží do zemí ASEAN a vůbec největším odběratelem ASEAN.⁶

Na rostoucí ekonomický význam ASEAN zareagovaly světové obchodní mocnosti projevem zájmu o liberalizaci obchodní výměny s tímto uskupením nebo s jeho členskými státy. V listopadu 2000 byla podepsána vůbec první dohoda o zóně volného obchodu zahrnující zemi ASEAN. Jednalo se o dohodu mezi Singapurem a Novým Zélandem. V podstatě v témže měsíci nabídla Čína ASEAN jako celku zahájení jednání o ustavení společné zóny volného obchodu. V lednu 2002 pak uzavřelo Japonsko se Singapurem dohodu liberalizující vzájemný trh se zbožím. Tyto iniciativy spustily reakci, které bývá literaturou označována jako „dominový efekt“.⁷ Ostatní obchodní mocnosti chtěly zabránit znevýhodnění svých podniků a ztrátě jejich konkurenceschopnosti v regionu, proto i ony začaly usilovat o liberalizaci obchodu s ASEAN či s nevyspělejšími ekonomikami tohoto uskupení. Během prvního desetiletí nového tisíciletí země ASEAN podepsaly více než tři desítky dohod zakládajících liberalizaci obchodu se svými obchodními partnery.⁸ Uskupení jako celek pak uzavřelo dohodu o zóně volného obchodu s Čínou (2004), Jižní Koreou (2006), Japonskem (2008), Indií (2009) a Austrálií a Novým Zélandem (2009).⁹

EU si byla vědoma, že pokud také ona nezahájí rozhovory s tímto jihoasijským uskupením o liberalizaci vzájemného obchodu, bude v budoucnu unijní export směřovaný do tohoto regionu čelit výraznému znevýhodnění.¹⁰ Oficiální jednání o vytvoření zóny volného obchodu s ASEAN však zahájila až v květnu 2007 čili v době, kdy již ostatní mocnosti obchodovaly se zeměmi ASEAN či s uskupením jako celkem na základě preferenčních dohod nebo byly v pokročilé fázi jednání o těchto dohodách. Negociační úsilí EU navíc nebylo úspěšné. Jednání byla v březnu 2009 zastavena. Na sklonku téhož roku byla Komise pověřena zahájením individuálních jednání s jednotlivými členskými zeměmi ASEAN o dohodách zakládajících zónu volného obchodu. Dosud nebyla úspěšně uzavřena žádná takováto dohoda.

---

⁶ Pozn. Statistiky za rok 2010 nejsou dostupné. *ASEAN – Main Economic Indicators* [online]. ec.europa.eu, 23. března 2011 [cit. 23. března 2011]. Dostupné na <
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113471.pdf >.

⁷ SEN, Rahul, SRIVASTAVA, Sadhana. ASEAN's Bilateral Preferential Trade and Economic Cooperation Agreements: Implications for Asian Economic Integration. *ASEAN Economic Bulletin*, 2009, roč. 26, č. 2, s. 195-196.

⁸ *FTA Status by Country (2011)* [online]. aric.adb.org, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na <
<http://www.aric.adb.org/10.php> >.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ *Commission Staff Working Document: Accompanying document to the Recommendation for a Council decision authorizing the Commission to negotiate a free trade agreement with countries of the Association of South East Asian Nations (ASEAN) on behalf of the European Community and its Member States - Summary of the Impact Assessment*. Brusel: Evropská komise, 2006, s. 7-8.

Na konci první dekády nového tisíciletí v regionu zemí ASEAN existuje již rozsáhlá síť dohod o volném obchodu, EU však není signatářskou stranou ani jedné z nich. V otázce liberalizace obchodu s ASEAN se ocitá v podstatě opět na začátku. Rozhovory na bázi region-s-regionem (tj. integrační uskupení s integračním uskupením) byly zastaveny a zahájení bilaterálních jednání s vybranými zeměmi bylo iniciováno teprve nedávno. Ačkoli se rozsah a hloubka liberalizací ukotvených v dohodách, které ASEAN jako celek či jednotlivé členské země v minulosti uzavřely, liší, je zřejmé, že unijní exportéři, kteří musí nadále čelit tarifním i netarifním překážkám obchodu, ztrácí v tomto prostředí zásadním způsobem svou konkurenceschopnost. Naléhavost liberalizace zahraničního obchodu potvrzuje i nedávný dopis devíti členských zemí adresovaný předsedovi Evropské rady Hermanu Van Rompuyovi a předsedovi Komise Josému Manuelu Barosovi. Skupina států pod vedením Velké Británie v něm mimo jiné vyzvala právě k urychlení liberalizace zahraničního obchodu se třetími zeměmi včetně zemí ASEAN.¹¹

Na základě výše uvedených skutečností si předkládaná diplomová práce klade tyto dvě výzkumné otázky: 1.) Proč EU vyčkávala se zahájením rozhovorů o vytvoření zóny volného obchodu až do roku 2007? 2.) Jaké byly příčiny neúspěchu jednání o zóně volného obchodu mezi EU a ASEAN?

Na stanovené otázky se nabízí nespočet více či méně relevantních odpovědí. Kupříkladu ad 1.) EU byla na počátku nového tisíciletí natolik zaneprázdněna plánovaným rozšířením o země střední a východní Evropy, že se liberalizace obchodu ocitla mimo preference jejího zájmu, respektive EU odložila řešení této otázky na dobu po ukončení rozšíření. EU zahájila rozhory až v roce 2007, neboť země Unie nebyly schopny po dlouhou dobu nalézt kompromis v otázce hloubky a konkrétní podoby otevření svého společného trhu novým obchodním partnerům. EU se zahájením jednání vyčkávala do doby až ASEAN uzavře liberalizační dohody s ostatními partnery, aby poté předložila takový návrh, který bude pro její exportéry nejvýhodnější. Kupříkladu ad 2.) Příčinou neúspěchu jednání byl tzv. „noodle bowl“¹² efekt čili fakt, že v době vyjednávání společné dohody byly jak EU, tak ASEAN v procesu vyjednávání obdobných dohod i s jinými obchodními partnery, což vedlo zvláště v případě ASEAN k omezení jeho negociační kapacity. Příčina neúspěchu jednání o zóně volného obchodu tkví ve vnitřní ekonomické různorodosti uskupení ASEAN, neboť i přes

---

¹¹ *Cameron calls for EU changes to drive growth* [online]. independent.co.uk, 31. března 2011 [cit. 31. března 2011]. Dostupné na < <http://www.independent.co.uk/news/business/news/cameron-calls-for-eu-changes-to-drive-growth-2246369.html> >.

¹² Viz BALDWIN, E. Richard: *Managing Noodle Bowl: The Fragility of East Asian Regionalism*. Ženeva: Graduate Institute of International Studies, 2007.

výše popsaný ekonomický potenciál ASEAN jsou i dnes součástí uskupení státy (Barma, Kambodža, Laos), které jsou dle kritérií OSN stále řazeny do kategorie nejméně rozvinutých zemí světa.¹³ EU zvolila špatnou strategii jednání – místo rozhovorů na bázi region s regionem měla být upřednostněna bilaterální jednání s jednotlivými členskými zeměmi ASEAN. Příčiny zastavení rozhovorů o zóně volného obchodu mezi EU a ASEAN je nutné hledat v projevech národního protekcionismu, který vyvolala světová hospodářská krize kulminující právě na přelomu let 2008 a 2009.

Pojmout sledovanou problematiku komplexně a pokusit se zanalyzovat relevanci všech případných příčin vyčkávání EU se zahájením jednání s ASEAN a následného neúspěchu těchto jednání by si vyžadovalo mnohonásobně větší textový potenciál než ten, který je vymezen pro tuto diplomovou práci. Předkládána práce se proto při zkoumání problematiky možnosti vzniku zóny volného obchodu mezi EU a ASEAN zaměřuje pouze na vybrané faktory, ve kterých autorka na základě svého předcházejícího studia tohoto tématu spatřuje největší relevanci. Předkládaná práce proto nabízí pouze jeden z možných úhlů pohledu na sledovanou problematiku, jiné otvírají možnost pro další výzkum.

V kontextu s výše uvedeným jsou v práci verifikovány tyto hypotézy:

1.) Ke skutečnosti, že rozhovory o vytvoření zóny volného obchodu mezi EU a ASEAN započaly až v roce 2007, přispěl důraz kladený EHS vůči ASEAN na lidsko-právní otázku v atmosféře rozpadajícího se bipolárního mezinárodněpolitického systému namísto včasného přizpůsobení své obchodní politiky vzrůstajícímu hospodářskému potenciálu tohoto uskupení.

2.) Rozhovory o vytvoření zóny volného obchodu mezi EU a ASEAN započaly až v roce 2007, protože EU podmiňovala jejich zahájení až do roku 2006 úspěšným uvařením jednání o Rozvojové agendě z Dauhá.

3.) Jednání o zóně volného obchodu mezi EU a ASEAN byla neúspěšná, protože EU preferovala dohodu zahrnující liberalizaci široké škály oblastí (mimo redukci celních tarifů také liberalizaci v oblasti obchodu se službami, zahraničních investic, státních zakázek, ochrany duševního vlastnictví, hospodářské soutěže a dalších), která nebyla pro země ASEAN přijatelná.

---

¹³ *List of Last Developed Countries* [online]. unohrlls.org, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na < <http://www.unohrlls.org/en/ldc/related/62/> >. ; Zatímco nejsilnější ekonomika sdružení, Singapur, vykázala v roce 2009 HDP v přepočtu na hlavu ve výši 36 631,2 US \$, nejslabší ekonomika Barmy vykázala hodnotu téměř devadesátkrát, 419,5 US \$. Viz *ASEAN Statistics* [online]. aseansec.org, 31. března 2011 [cit. 31. března 2011]. Dostupné na < <http://www.aseansec.org/19226.htm> >.

Cílem předkládané práce je poskytnutí základního vhledu do vývoje obchodní spolupráce mezi EU respektive dříve EHS/ES a ASEAN s důrazem na jednání o zóně volného obchodu. Studie je časově ukotvena do období od zhruba sedmdesátých let 20. století, kdy ASEAN a EU navázaly prvotní kontakty, až do současnosti. Práce je rozdělena do dvou kapitol. První kapitola nazvaná „Cesta k jednáním o zóně volného obchodu mezi EU a ASEAN“ v rámci čtyř na sebe navazujících podkapitol reflektuje časově období od prvotních vzájemných interakcí až do roku 2007, kdy byla zahájena oficiální jednání o zóně volného obchodu mezi uskupeními. Kapitola poskytuje analytický podklad pro ověření prvních dvou ze stanovených hypotéz. Druhá kapitola nazvaná „Negociace dohody zakládající zónu volného mezi EU a ASEAN“ rozebírá vývoj jednání od jejich zahájení (2007) do současnosti. Hlavním těžištěm kapitoly je analýza příčin vedoucích k zastavení rozhovorů v roce 2009 s důrazem na v hypotéze stanovený faktor – množství témat zahrnutých do plánované dohody. Kapitola je rozdělena do tří podkapitol, které poskytují poklad pro ověření třetí ze stanovených hypotéz. V závěru práce budou rekapitulovány a shrnuty získané poznatky a ověřeny hypotézy.

Práce vychází striktně z empiricko-analytického přístupu, v rámci kterého je problematika sledována objektivně bez užívání normativních úsudků.¹⁴ Pro potřeby naplnění výše uvedeného cíle práce a ověření hypotéz bude v textu použita metoda deskripce a zejména metoda analýzy, s jejíž pomocí budou rozkryty hlubší souvislosti sledovaného tématu. V práci je užita také metoda komparace.

Otázka vytvoření zóny volného obchodu s ASEAN není zcela stěžejním tématem obchodní politiky Unie v poslední dekádě, ale je možné ji označit za minimálně velmi podstatnou. Česká odborná literatura však tomuto tématu v podstatě nevěnovala a nevěnuje výraznější pozornost. Existují zde publikace věnující se vzniku a vývoji ASEAN, kupříkladu publikace Bohumíra Zlého „Integrační procesy ve světové ekonomice“, nenalezneme zde však žádnou odbornou publikaci, která by se věnovala výhradně vývoji vztahů EU a ASEAN byť ve všeobecné rovině, natož otázky vzniku zóny volného obchodu. Setkat se můžeme pouze s velmi strohými informacemi o vztahu EU a ASEAN v rámci podkapitol publikací (většinou vysokoškolských učebnic) věnujících se obchodním vztahům EU. Kupříkladu populární šestisetstránková kniha E. Cihelkové „Vnější obchodní vztahy Evropské unie“ se v rámci dvoustránkové kapitoly v podstatě omezuje na sdělení, že EU a ASEAN uzavřely v roce 1980 dohodu o spolupráci a že EU uzavřela několik bilaterálních dohod také

---

¹⁴ BERG-SCHLOSSER, Dirk, STAMMEN, Theo. *Úvod do politické vědy*. Praha: ISE, 2000, s. 87.

s členskými zeměmi ASEAN. Také populární portály Euroskop či EurActiv přináší v tomto směru pouze kusé a někdy též navíc neaktuální informace. Euroskop kupříkladu stále informuje, že „Aktuálně probíhají jednání o dohodě o volném obchodu s Indií, Koreou a se seskupeními zemí GCC (Rada pro spolupráci v Perském zálivu) a ASEAN.“¹⁵, přičemž právě jednání s ASEAN byla pozastavena již v březnu 2009. Se skutečností, že v českém prostředí zcela absentuje literatura, která by se blíže věnovala vývoji negociací o zóně volného obchodu mezi EU a ASEAN, koresponduje snaha autorky zvolit takové téma diplomové práce, které není v českém prostředí nesčetněkrát probráno a které si může v tomto ohledu činit i nárok na jakýsi, byť omezený, informativní přínos.

Z výše uvedených důvodů vychází předkládaná práce z naprosté většiny z cizojazyčných pramenů a literatury, především odborných článků. Užity jsou příspěvky autorů věnujících se především současnému hospodářskému růstu Asie, vývoji integrace ASEAN či vnější obchodní politice EU vůči Asii, např. Rodolfo Severino, David Camroux, Alfredo Robles, Julie Gilson, Bernadette Andresso-O'Callaghan, Masahiro Kakai či Ganeshan Wignaraja. Zásadní zdroj informací pro věrohodné zpracování zvoleného tématu představují oficiální dokumenty EU, popřípadě ASEAN. Dostupnost těchto zdrojů se ale ukázala do jisté míry jako velmi problematická. Autorka práce požádala elektronicky Komisi o zpřístupnění některých dokumentů reflektujících průběh a stav vyjednávání sledované dohody (např. Commission Staff Working Document Report on the State of Play of the FTA negotiations with ASEAN, India, the Andean Community and Central America), většina žádostí však byla s ohledem na citlivost údajů obsažených v požadovaných dokumentem zamítnuta. V práci jsou využity také internetové zdroje. Jedná se kupříkladu o Informační systém o regionálních obchodních dohodách WTO (*The Regional Trade Agreements Information System - WTO*) či Databázi dohod o zónách volného obchodu pro Asii Asijského regionálního informačního centra (*The Free Trade Agreement Database for Asia - Asia Regional Integration Center*).

Na tomto místě by autorka ráda poděkovala panu JUDr. PhDr. Robertu Zbiralovi za cenné připomínky a rady při konzultacích této diplomové práce. Poděkování patří také Ing. Janě Mynářové za gramatickou a stylistickou korekturu textu.

---

¹⁵ *Obchodní politika* [online]. Euroskop.cz, 23. března 2011 [cit. 23. března 2011]. Dostupné na <<http://www.euroskop.cz/680/787/clanek/spolecna-obchodni-politika-eu/>>.

1 Cesta k jednáním o zóně volného obchodu mezi EU a ASEAN

1.1 Prvotní interakce

Kořeny vazeb EHS respektive EU a ASEAN leží v evropské koloniální minulosti.¹⁶ S výjimkou Thajska byly všechny země, které v roce 1967 založily ASEAN, bývalými koloniemi některého z evropských států.¹⁷ Během období koloniální nadvlády Evropanů došlo ke vzniku vzájemných obchodních svazků, na jejichž zachování měly tyto jihoasijské země zájem i po získání nezávislosti. Primárním motivem snah ASEAN o užší spolupráci s EHS¹⁸ tak bylo udržení či získání lepšího přístupu pro své zemědělské produkty na evropský trh doprovázené zájmem profitovat z evropské rozvojové pomoci obdobně jako jiné bývalé evropské kolonie, nyní rozvojové státy.¹⁹ Připomeňme, že v roce 1963 byla EHS představena Dohoda z Yaounde I a v roce 1969 Dohoda z Yaounde II, které zakotvily preferenční obchodní opatření ve prospěch bývalých frankofonních kolonií sdružených ve Společenství afrických a malgašských států. Obdobná specifická dohoda, která by zvýhodnila bývalé asijské kolonie, uskutečněná nebyla.

V roce 1971 EHS zavedlo tzv. Všeobecný systém preferencí, kterým umožnilo rozvojovým zemím volný nebo pouze malým clem zatížený přístup vybraných výrobků na jeho trh. Země ASEAN se zařadily do tohoto systému ještě v témže roce, prioritou EHS ale zůstala i nadále orientace na rozvojové země AKT a Středomoří. Po vstupu Velké Británie do Společenství v roce 1973 došlo k dalšímu posilování těchto bývalých koloniálních vazeb. Na základě Dohody z Lomé a speciálních preferenčních dohod státy pocházející z uvedených dvou skupin „získaly mnohem příznivější obchodní výhody než obecné preference, které ES nabídlo ostatním rozvojovým zemím“.²⁰

---

¹⁶ CAMROUX, David. *The European Union and ASEAN: Two to Tango?* Paris: Notre Europe, 2008, s. 15.

¹⁷ Malajsie a Singapur získaly nezávislost v roce 1963 na Velké Británii. Indonésie získala nezávislost v roce 1945 na Nizozemsku. Filipíny získaly v roce 1946 nezávislost na USA, do roku 1898 je však ovládali Španělé.

¹⁸ ASEAN zvolilo EHS jako svého vůbec prvního „dialog partnera“. Viz FORSTER, Anthony. *The European Union in South-East Asia: Continuity and Change in Turbulent Times. International Affairs*, 1999, roč. 75, č. 4, s. 744.

¹⁹ SEVERINO, Rodolfo. *Southeast Asia in Search of an ASEAN Community: Insights from the Former ASEAN Secretary-General*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2006, s. 330.

²⁰ RÜLAND, Jürgen. *ASEAN and the European Union: A Bumpy Inter-regional Relationship*. Bonn: Center for European Integration Studies, 2001, s. 10-11.

Přesto EHS a ASEAN rozvinuly na počátku osmdesátých let vzájemnou spolupráci. Již v roce 1972, čili pět let po založení ASEAN²¹, byl ustaven Speciální koordinační výbor ASEAN pro řízení vztahů s EHS. Cílem práce výboru bylo „zlepšit pozici ASEAN v hierarchii preferencí ES“, které primárně směřovaly zejména k výše již zmíněným zemím AKT.²² První rozhovory mezi oběma uskupeními reprezentovanými ministry financí proběhly v červnu 1972 v Bruselu, další pak o rok později v Bankoku. Na třetím setkání v roce 1974, které proběhlo v Jakartě, byla vytvořena společná ASEAN-EHS studijní skupina, jež se měla zabývat konkrétní podobou vzájemných vztahů.²³

Proces rozvoje vzájemné kooperace pokračoval v roce 1977, kdy došlo k formalizaci vzájemných vztahů ustavením Ministerského setkání ASEAN-EHS. První setkání této formace se uskutečnilo v září 1978 v Bruselu, během kterého se sešli ministři zahraničních věcí ASEAN se svými protějšky z EHS a se zástupci Evropské komise. Druhé setkání na ministerské úrovni proběhlo dne 7. března 1980 v Kuala Lumpur. Toto setkání zároveň představuje historický mezník v budování svazků obou uskupení, neboť na něm došlo k podpisu Dohody o spolupráci mezi EHS a Indonésií, Malajsií, Filipínami, Singapurem a Thajskem - členskými zeměmi ASEAN.²⁴ Dohoda kodifikovala tři okruhy budoucí spolupráce EHS a ASEAN, obchodní (Článek 2 Dohody), hospodářskou (Článek 3 Dohody) a rozvojovou (Článek 4 Dohody).²⁵

V rámci společné obchodní spolupráce se smluvní strany zavázaly k „provádění podpory rozvoje a diverzifikace jejich vzájemné obchodní výměny na nejvyšší množné úrovni berouce přitom v úvahu jejich individuální ekonomické situace“ a k řešení možností překonávání vzájemných obchodních bariér berouce přitom na zřetel činnost mezinárodních organizací. Vedle obchodní spolupráce smlouva ukotvila také vzájemnou hospodářskou spolupráci, která měla být nadále realizována skrze podporu úzkých ekonomických vztahů, podporu spolupráce v oblasti technologického a vědeckého rozvoje, otevírání se novým

---

²¹ Sdružení národů jihovýchodní Asie bylo založeno 8. srpna 1967 v Bangkoku podpisem Deklarace ASEAN (tzv. Bangkotská deklarace) Indonésií, Malajsií, Filipínami, Singapurem a Thajskem. Viz *ASEAN – Overview* [online]. asean.org, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na < <http://www.asean.org/64.htm> >.

²² ROBLES, C. Alfredo. *The Political Economy of Interregional Relations. ASEAN and the EU*. Burlington: Ashgate Publishing Company, 2004, s. 10.

²³ SEVERINO: *Southeast Asia in Search of an ASEAN Community ...*, s. 329-330.

²⁴ Dohoda představuje právní základ vzájemných vztahů EU a ASEAN dodnes. Rozrůstání ASEAN o další země si vyžádalo rozšíření působnosti dohody na tyto nové členy. Takto se postupně Brunej (1984), Vietnam (1995), Laos (1997) a Kambodža (1999) staly dalšími smluvními stranami dohody. V roce 1997 se stala členskou zemí ASEAN také Barma. S ohledem na dlouholetou unijní kritiku vůči barskému režimu nebyla dosud působnost dohody na tento stát rozšířena.

²⁵ *Cooperation Agreement between the European Economic Community and Indonesia, Malaysia, the Philippines, Singapore and Thailand - Member Countries of the Association of South-East Asian Nations*. Brusel: Rada Evropských společenství, 1980.

zásobovacím zdrojům a novým trhům, vytváření nových pracovních příležitostí atd. Smluvní strany se dále zavázaly k všestranné výměně informací a k podpoře vzájemné průmyslové a technologické spolupráce firem působících v obou regionech. S ohledem na skutečnost, že „ASEAN je rozvojový region“, smlouva určila jako třetí pilíř vzájemného partnerství rozvojovou spolupráci. Společenství se zavázalo, že v rámci svých programů bude provádět veškerá možná opatření k intenzifikaci podpory rozvoje regionu a vzájemné integrace sdružených zemí. Společná kooperace EHS a ASEAN měla být nadále organizována a diskutována na půdě tzv. Společného kooperačního výboru scházejícího se minimálně jedenkrát ročně.²⁶

Ačkoli dohoda představovala posun směrem k užší spolupráci mezi oběma integračními uskupeními, v kontextu hospodářského významu zůstala pozice ASEAN na spodní příčce žebříčku preferencí Evropských společenství, kde mezi rozvojovými zeměmi i nadále dominovaly země AKP a oblast Latinské Ameriky.²⁷ V tomto smyslu proto není možné text dohody přeceňovat. Ačkoli její obsah indikoval stěžejní ukotvení vzájemné spolupráce do obchodní oblasti, která by přinesla výhody pro obě strany, praktické zkušenosti byly jiné. Obchodní vztahy EHS a ASEAN byly v době podpisu dohody silně asymetrické a odpovídaly spíše relaci „dárce – příjemce“.²⁸ Spolupráce s ASEAN probíhala převážně na principu rozvojové pomoci, tedy třetím pilířem dohody. Jürgen Rüländ v tomto kontextu potvrzuje, že EHS bylo pro ASEAN jednoznačně mnohem důležitější než ASEAN pro EHS.²⁹ Ke skutečnosti, že vztah EHS a ASEAN institucionalizovaný dohodou z roku 1980 neměl prvotní ambice fungovat na základě obchodní rovnosti, nýbrž na bázi dárce - příjemce, zpětně potvrzují také oficiální představitelé Unie³⁰ a ASEAN. Bývalý Ministr zahraničních věcí Singapuru S. Jayakumar komentoval tehdejší situaci slovy: „Unie reprezentovala nejrozvinutější státy světa, zatímco ASEAN sdružovalo v úskalích se zmítající rozvojové země.“³¹

Motivy Společenství pro spolupráci s touto jihoasijskou integrační skupinou je nutné proto spíše než v obchodní oblasti hledat v bezpečnostně-politické atmosféře studené války.

---

²⁶ Tamtéž, s. 2-3.

²⁷ YEO, Hwee Lay. Political Cooperation between the EU and ASEAN: Searching for a Long-Term Agenda and Joint Projects. In WELFENS, J. Paul, RYAN, Cillian (eds.). *EU-ASEAN. Facing Economic Globalisation*. Heidelberg: Springer, 2009, s. 47.

²⁸ RÜLAND: *ASEAN and the European Union ...*, s. 10 - 11.

²⁹ Tamtéž.

³⁰ Viz např. *European Parliament Fact Sheets - ASEAN and Other Countries of South-East Asia* [online]. europarl.europa.eu, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na < http://www.europarl.europa.eu/factsheets/6_3_13_en.htm >.

³¹ *Opening Statement by H.E. Professor S. Jayakumar Minister for Foreign Affairs of Singapore* [online]. Asean.org, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na < <http://www.aseansec.org/4045.htm> >.

Ta byla i určujícím impulsem pro samotné založení ASEAN roku 1967. Sdružení se chtělo stát antikomunistickou „baštou“ regionu.³² Z logiky studené války je zřejmé, že v této aktivitě podporovaly ASEAN primárně USA, nicméně sdružení usilovalo o získání podpory také od jiných mocností. V prosinci 1978 došlo k invazi Vietnamu do Kambodži a následující rok k vniknutí sovětských vojsk do Afghánistánu. Tyto události zhoršující bezpečnostní klima v regionu se staly významnými impulsy pro ukotvení užší spolupráce mezi ASEAN a Evropskými společenstvími v rámci dohody z roku 1980, byť v ní nebyly explicitně uvedeny. Podepsáním dokumentu však Společenství jasně podpořila legitimitu ASEAN a dala najevo společně sdílenou pozici vůči mezinárodně-politickým otázkám. Jürgen Rüland v této souvislosti kupříkladu zdůrazňuje, že vzájemná politická spolupráce se projevovala na úrovni Valného shromáždění OSN, kdy země obou regionů hlasovaly jako jeden blok pro stažení Vietnamu z Kambodži a Sovětského svazu z Afghánistánu.³³

1.2 Perspektivy vzájemných vztahů v posledním desetiletí 20. století

V druhé polovině devadesátých let se výkonnost asijské ekonomiky začala dramaticky měnit, nadcházelo období, které bývá populárně označována jako „století Asie“.³⁴ Významné hospodářské posilování začaly vykazovat také země ASEAN. Stávající ekonomický přístup EHS vůči asijským zemím se začal s postupem času projevovat jako neadekvátní jejich rostoucí hospodářské síle a Společenství si postupně uvědomovala, že „pokud nezvolí koordinovanější a razantnější přístup vůči Asii, ztratí možnost podílet se na asijském hospodářském zázraku“.³⁵ EHS, které se během uplynulých dekád orientovalo v otázce obchodních preferencí na země AKT, Středomoří či Latinské Ameriky, nyní nebylo schopné pružně reagovat na nárůst ekonomického potenciálu „asijských tygrů“, kteří mimo jiné pocházeli ze skupiny zemí sdružených v ASEAN. Posun ekonomického významu asijských států doprovázel proces konce studené války a nástup globalizace, v němž ekonomický potenciál Asie nadále posiloval. Kolaps bipolárního rozdělení světa tak přinesl nové obchodní výzvy pro rozvoj vztahů ES s ASEAN.³⁶

Rozpad bipolárního mezinárodně politického systému však mimo výše uvedené předznamenání ekonomického boomu Asie vnesl do vztahů obou integračních uskupení jakési

---

³² CAMROUX: *The European Union and ASEAN*..., s. 16-17.

³³ Převzato z YEO: *Political Cooperation Between the EU and ASEAN* ..., s. 47.

³⁴ Viz např. GREENWAY, H. D. S.: *An Asian century?* [online]. nytimes.com, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na < <http://www.nytimes.com/2008/01/29/opinion/29iht-edgreenway.1.9574945.html> >.

³⁵ CIHELKOVÁ, Eva. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. Praha: C. H. BECK, 2003, s. 500-501.

³⁶ FORSTER: *The European Union in South-East Asia*..., s. 746.

politické vakuum. Komunistická hrozba jakožto základní jmenovatel vzájemné politické spolupráce vymizela. Pád berlínské zdi a postupný rozklad sovětského impéria vnímal Západ jako prověření síly svých hodnot. V kontextu tohoto vývoje začala Evropská společenství podmiňovat svou spolupráci s jinými státy dodržováním lidských práv a posilováním demokratických zásad vládnutí. Tento přístup uplatňovala nejen v přilehlém regionu střední a východní Evropy, ale také jinde ve světě. Nové požadavky Společenství se promítly také do vztahů s ASEAN.³⁷

Rétoriku ES navíc umocňovala zhoršující se situace ve Východním Timoru, který byl od roku 1975 okupován Indonésií.³⁸ V listopadu 1991 zde indoněští vojáci zabili téměř tři stovky civilistů účastnících se poklidného pochodu v Santa Cruz. Společenství byla rovněž silně znepokojena neschopností ASEAN zaujmout adekvátní stanovisko vůči režimu vojenské chunty v Barmě.³⁹ Na počátku nového tisíciletí tak vztahy ASEAN a ES doprovázely silné tenze. Ty se projevily i během devátého ministerského setkání konaného v Manile v roce 1991 a následujícího konaného v roce 1992 v Lucemburku. Společenství na nich požadovala připojení dodatku o demokracii a lidsko-právní otázce ke smlouvě z roku 1980, což země ASEAN odmítaly.⁴⁰

Zatímco se vzájemná spolupráce obou uskupení těsně po konci studené války dostávala do slepé uličky, nadále se projevovalo vzrůstající ekonomické sebevědomí ASEAN. Sdružení se v lednu 1992 dohodlo na ustavení vlastní zóny volného obchodu plně fungující do roku 2008. Rostoucí ekonomický potenciál Asie tak vyvíjel tlak na změnu přístupu ES vůči ASEAN ve prospěch rovnocennějšího ekonomického partnerství. Jakýsi první pomyslný mezník v tomto ohledu ztělesňuje Sdělení Komise Směrem k nové asijské strategii z července 1994. Komise v dokumentu uvedla, že s ohledem na dramatický nárůst ekonomické síly Asie musí tomuto regionu „přiznat větší prioritu než jakou mu dávala dosud“.⁴¹ Komise zároveň

---

³⁷ YEO: *Political Cooperation Between the EU and ASEAN ...*, s. 48.

³⁸ Timor byl od 16. století portugalskou kolonií, v průběhu 19. století ovládli západní část ostrova Nizozemci, kteří byli kolonizátory rovněž celého území dnešní Indonésie. V roce 1975 vyhlásil Východní Timor nezávislost na portugalské správě, vzápětí jej však obsadila Indonésie, které chtěla ostrov sjednotit pod svou správou. Východní Timor se těšil podpoře Číny. Na stranu Indonésie se proto, i přes její brutální postupy, postavily USA, které se obávaly rozšíření komunistického vlivu v oblasti. Změna mezinárodního politického systému po konci studené války oživila otázku statutu Východního Timoru. V květnu 2002 se Východní Timor stal nezávislou republikou.

³⁹ Barmské režimy byly a dodnes jsou předmětem kritiky EU. Viz např. *Press Release - 2943th Council meeting - General Affairs and External Relations*. Brusel: Rada Evropské unie, 2009, s. 29.

⁴⁰ RÜLAND: *ASEAN and the European Union ...*, s. 17-18. J. Rüland ve svém příspěvku zdůrazňuje, že až do 1990 téma demokracie a lidských práv hrála ve vztahu EU-ASEAN marginální roli. Samozřejmě, že byly země tohoto regionu kritizovány ze nedostatečného respektu lidským právům a své zavádějící režimy, kritika však v naprosté většině případů přicházela od neziskových organizací, případně Evropského parlamentu.

⁴¹ *Towards a New Asia Strategy. Communication from the Commission to the Council*. Brusel: Komise Evropských společenství, 1994, s. 1.

přiznala, že upevnění ekonomické pozice v Asii je zcela urgentní záležitostí, pokud si chce Unie udržet svou vedoucí roli ve světové ekonomice. Dlouholetý vztah s ASEAN pak označila za „uhelný kámen“ dialogu s regionem.⁴² Dokument tak představoval první signál, že EU opouští vnímání svých vztahů s ASEAN v rovině dárce a příjemce a posouvá vzájemné svazky směrem k vyrovnanějšímu partnerství. Zmiňme, že objem vzájemného obchodu mezi EU a ASEAN v roce 1994 dosáhl téměř čtyřnásobku objemu obchodní výměny z roku 1980 čili roku podpisu dohody o spolupráci a nadále se prudce zvyšoval.⁴³ Přesto text dokumentu nelze ve vztahu k ASEAN zcela přeceňovat. Elena Botezatu ve svém příspěvku připomíná, že nové zdůraznění obchodní orientace Unie na Asii bylo směřováno primárně k ekonomikám zemí jako Japonsko, Čína, Korea či Indie.⁴⁴

Rostoucí význam Asie si uvědomovaly i ostatní světové obchodní mocnosti. USA nastartovaly posilování vazeb s Asií (včetně Japonska) již na konci 90. let v rámci Asijsko-tichomořské hospodářské spolupráce (APEC).⁴⁵ Zatímco EU si v roce 1994 v podstatě teprve uvědomila ekonomický význam asijského regionu, během společného setkání v témže roce v indonéském Bogaru se zástupci členských zemí APEC již dohodli na vytvoření regionu volného obchodu a volných investic do roku 2010 (pro rozvojové země do roku 2020). Ačkoli se tato iniciativa později projevila jako neúspěšná a dosud nedošlo k naplnění cílů stanovených v Bogaru, záměr ilustruje progresivnost a prozíravost kroků USA vůči asijskému regionu.⁴⁶ Eva Cihelková v této souvislosti poukazuje, že obdobnou strategii zvolilo Japonsko. Nejen, že se plně zapojilo do obchodních jednávání na úrovni APEC, ale vsadilo také na posilování bilaterálních vztahů (detailně viz níže).⁴⁷ V roce 1997 navíc Japonsko posílilo spolupráci s ASEAN, Čínou a Jižní Koreou v rámci tzv. iniciativy ASEAN plus tři, jejíž součástí byla, mimo nespočet dalších oblastí, spolupráce v usnadňování vzájemné obchodní výměny.⁴⁸

---

⁴² Tamtéž, s. 19.

⁴³ *EU-ASEAN Regional Cooperation* [online]. europa.eu, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na <<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/95/112&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en>>.

⁴⁴ BOTEZATU, Elena. *EU-ASEAN Free Trade Area: Regional Cooperation for Global Competitiveness*. Bukurešť: European Institute of Romania, 2007, s. 2.

⁴⁵ Zakládajícími členy organizace (1989) byly tyto země: Austrálie, Brunej (člen ASEAN), Kanada, Indonésie (člen ASEAN), Japonsko, Korea, Malajsie (člen ASEAN), Nový Zéland, Filipíny (člen ASEAN), Singapur (člen ASEAN), Thajsko (člen ASEAN), USA. V roce 1991 přistoupil Hong Kong a Čína, v roce 1993 Mexiko a Nová Guinea, v roce 1994 Chile a v roce 1998 Peru, Rusko a Vietnam (člen ASEAN). Viz KUNEŠOVÁ, Hana, CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomika – nové jevy a perspektivy*. Praha: C. H. BECK, 2006, s. 165.

⁴⁶ HAN, Hognyul. *Achieving the Bogor Goal: the Bogor Action Plan*. Hanyang: Hanyang University, 2005.

⁴⁷ CIHELKOVÁ: *Vnější ekonomické vztahy ...*, s. 501.

⁴⁸ *ASEAN Plus Three Cooperation* [online]. aseansec.org, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na <<http://www.aseansec.org/16580.htm>>.

V kontextu ekonomického růstu asijských zemí a zvýšené aktivity konkurenčních ekonomických mocností v regionu (zejména USA a Japonska), byla EU nucena definitivně opustit svou „normativní pozici“ ztělesněnou v důrazu kladeném na lidsko-právní otázky a zaujmout „pragmatičtější postoj“ vůči ASEAN.⁴⁹ Tento zásadní posun přineslo jedenácté ministerské setkání v Karlsruhe v září 1994. Narozdíl od předcházejících setkání v roce 1992 a 1993 EU již nekladla výraznější důraz na problematiku lidských práv a demokratizaci. Hwee Lay Yeo v souvislosti se setkáním poznamenává: „Východní Timor zmiňován nebyl a otázka lidských práv byla dotčena pouze okrajově“.⁵⁰ Unie zároveň opustila vnímání svých vztahů s ASEAN v rovině dárce a příjemce. Na společném setkání se ministři dohodli na intenzifikaci vzájemných vztahů. Došlo k vytvoření ad hoc výboru, tzv. Eminentní skupiny (*Eminent Persons Group*) složené ze zástupců obou integrací. Ti se měli komplexně zabývat otázkou budoucích vzájemných ekonomických, politických, bezpečnostních a kulturních svazků. Zlepšení vzájemných vztahů, které nastartovalo setkání v německém Karlsruhe, bylo dále posíleno prvním setkáním vysokých úředníků v Singapuru v roce 1995 a sérií dalších společných jednání na vysoké úrovni, která potvrdila, „že EU uznala ekonomický a politický význam ASEAN“.⁵¹

Postupné zintenzivňování vzájemných interakcí obou uskupení v oblasti obchodu se projevil také v ustavení další konzultační platformy - setkávání ministrů hospodářství ASEAN s Komisařem pro obchod. První setkání na této úrovni proběhlo v říjnu 2000 v Chiang Mai (Thajsko).⁵² Na druhém setkání konaném v září následujícího roku v Ha Noii zástupci obou regionů deklarovali, že zmohutnění ekonomické spolupráce EU – ASEAN je v době globalizace urgentní a vyjádřili podporu redukci ne-tarifních bariér vzájemného obchodu a celkovému usnadnění obchodních toků mezi oběma regiony.⁵³

Obrácení evropské pozornosti směrem k Asii indikovalo také první Asijsko-evropské setkání (ASEM) v thajském Bankoku konané v březnu 1996. Toto setkání, „neformální proces

---

⁴⁹ RÜLAND, Jürgen. *Asian-European relations: building blocks for global governance?* New York: Routledge, 2008, s. 8.

⁵⁰ YEO: *Political Cooperation Between the EU and ASEAN* ..., s. 49.

⁵¹ ASEAN- EUROPEAN Dialogue – General Background [online]. aseansec.org, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na < <http://www.aseansec.org/5612.htm> >.

⁵² Oficiální označení setkání je Konzultace Ministrů hospodářství ASEAN a EU (AEM-EU Consultations). Tyto konzultace spolu s konzultacemi senior úředníků (Senior Economic Officials Meeting) se staly hlavním institucionálním základem pro debatu o rozvoji společných obchodních vztahů. Viz *Joint Press Statement of The Consultations between the ASEAN Economic Ministers (6. October 2000)* [online]. aseansec.org, 31. března 2011 [cit. 31. března 2011]. Dostupné na < <http://www.aseansec.org/606.htm> >.

⁵³ *The Second Consultation between the ASEAN Economics Ministers and the EU Trade Commissioner* [online]. aseansec.org, 31. března 2011 [cit. 31. března 2011]. Dostupné na < <http://www.aseansec.org/540.htm> >.

dialogu a spolupráce⁵⁴, přivedlo ke společnému jednacímu stolu tehdejších 15 členských států EU, Evropskou komisi, sedm tehdejších členských zemí ASEAN, Čínu, Japonsko a Koreu. Nové partnerství si vytyčilo závazek budovat multilaterální nediskriminační obchodní systém vycházející při tom z již existujících komunikačních kanálů mezi EU a ASEAN a mezi EU a Japonskem.⁵⁵ Iniciaci ASEM je nutné vnímat jako evropskou odpověď na vznik APEC, což ve svém příspěvku potvrzuje také Jürgen Rüländ a dodává, že zájem EU na zformování ASEM „byl nesporně motivován touhou vytvořit svazek s ekonomicky nejdynamičtějším regionem ve chvíli, kdy mnoho členských zemí EU procházelo recesí“.⁵⁶

1.3 Vývoj vzájemných vztahů v prvních letech 21. století

EU začala zvažovat vytvoření zóny volného obchodu se zeměmi ASEAN zhruba od roku 2002.⁵⁷ V té době již Unie představovala po USA a Japonsku třetího největšího obchodního partnera ASEAN.⁵⁸ Zatímco EU začala užší formu liberalizace se zeměmi ASEAN teprve zvažovat, jak bylo naznačeno v úvodu této práce, ostatní obchodní mocnosti v té době již se zeměmi uskupení o podobném záměru jednaly či již stály před konečným podpisem dohody. V lednu 2002 uzavřelo Japonsko se Singapurem Dohodu o ekonomickém partnerství nového tisíciletí, která odstartovala liberalizaci společných trhů. Jednalo o vůbec první bilaterální ekonomickou dohodu Japonska, jejíž uzavření předznamenalo budoucí změny v globálních obchodních strategiích. V následující dekádě Japonsko podepsalo obdobné obchodní dohody téměř se všemi členskými státy ASEAN (s výjimkou nejzaostalejších Laosu, Barmy a Kambodže). V roce 2005 uzavřelo dohodu s Malajsií, v roce 2006 pak s Filipínami, Thajskem a Indonésií, v roce 2007 s Brunejí a v roce 2008 s Vietnamem. Na jaře roku 2008 navíc uzavřel ASEAN jako celek s Japonskem Dohodu o komplexním ekonomickém partnerství, na jejímž základě vznikla k 1. prosinci 2008 společná zóna volného obchodu se zbožím (v některých státech ASEAN vstoupila dohoda v platnost později).⁵⁹

---

⁵⁴ ASEM - Overview [online]. aseminfoboard.org, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na <<http://www.aseminfoboard.org/page.phtml?code=About>>.

⁵⁵ GILSON, Julie: *Asia meets Europe. Inter-regionalism and the Asia-Europe Meeting*. Northampton: Edward Elgar Publishing, 2002, s. 13.

⁵⁶ RÜLAND, Jürgen. *The European Union as an Inter- and Transregional Actor: Lessons for Global Governance from Europe's Relations with Asia*. Canberra: National Europe Centre, 2002, s. 4.

⁵⁷ ASTUTO, Michela. *EU-ASEAN Free Trade Agreement – Negotiations*. Milano: ISPI Analysis, 2010, s. 1.

⁵⁸ GILSON, Julie. New Interregionalism? The EU and East Asia. *European Integration*, 2005, roč. 27, č. 3, s. 311.

⁵⁹ *Viz Japan - List of notified RTAs in force* [online]. Wto.org, 31. března 2011 [cit. 31. března 2011]. Dostupné na <

Japonsko nebylo jediným obchodním partnerem, se kterým začal ASEAN na přelomu tisíciletí rozvíjet užší obchodní svazky. V roce 2000 navrhla uskupení liberalizaci vzájemného obchodu Čína. Na sklonku roku 2001 byla již zahájena oficiální jednání o tomto záměru. K 1. 1. 2005 vstoupila v platnost dohoda upravující vzájemný obchod se zbožím mezi ASEAN a Čínou.⁶⁰ Liberalizaci vzájemných trhů s ASEAN začala zvažovat také Indie a Jižní Korea.⁶¹ Rovněž USA si uvědomovaly ekonomický potenciál jihovýchodní Asie (viz výše - iniciativa APEC) a v říjnu 2002 představily iniciativu „Enterprise for ASEAN Initiative“⁶², jejímž konečným cílem bylo vytvoření „sítě bilaterálních dohod zakládajících zóny volného obchodu“ mezi USA a jednotlivými zeměmi ASEAN.⁶³ Na počátku května 2003 byla slavnostně podepsána již první takováto dohoda zakládající zónu volného obchodu mezi USA a Singapurem, která se měla stát mimo jiné vzorem pro jednání s dalšími státy ASEAN.⁶⁴ V říjnu téhož roku USA zahájily jednání o obdobné dohodě s Thajskem.⁶⁵

Jednotlivé země ASEAN, zejména ty ekonomicky nejvyspělejší, v téže době vyjednávaly další bilaterální dohody. Singapur kupříkladu podepsal, mimo již zmíněné dohody s Japonskem a USA, dohodou o zóně volného obchodu s Novým Zélandem (2000) a později také s Austrálií (2003). Do roku 2008 uzavřela země dvojstrannou dohodu ještě s Indií, Evropským sdružením volného obchodu (EFTA), Jordánskem, Jižní Koreou, Panamou a Peru.⁶⁶ Thajsko například uzavřelo dohodu o zóně volného obchodu s již zmíněným Japonskem, Austrálií (2004) a Novým Zélandem (2005).⁶⁷ Nastartovaná či již uzavřená jednání v otázce liberalizace obchodu ostatních obchodních mocností s ASEAN jako celkem

---

<http://rtais.wto.org/UI/PublicSearchByMemberResult.aspx?enc=bUbyxPA3Wob5pG8+pdmN/0YyrKmR/RcaXkX8ShlryWhk4qL40MFmESpfo7Ji/MYcJ5oLwJtosCxbiTXy/YzrYMux/J7Yh+MMTBnY/jGLda0=>>.

⁶⁰ Viz *ASEAN – China - RTA ID card* [online]. Wto.org, 31. března 2011 [cit. 31. března 2011]. Dostupné na < <http://rtais.wto.org/UI/PublicShowMemberRTAIDCard.aspx?enc=xFQ67iMMzAdiCuzI+VZHgm8iKAnW/GSa6DUBSnbXXmE=>>.

⁶¹ Oficiální rozhovory o vytvoření zóny volného obchodu mezi ASEAN a Indie započaly 3. 7. 2004. Rozhovory s Koreou pak byly oficiálně zahájeny 30. 11. 2004. Viz *FTA by Country/All* [online]. aric.adb.org, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na < <http://www.aric.adb.org/FTAbyCountryAll.php> >.

⁶² Autorka název záměrně nepřeložila, neboť si nebyla volbou vhodného překladu jistá a v české literatuře zmínku o iniciativě nenalezla.

⁶³ LIMAYE, P. Satu. *United States-ASEAN Relations on ASEAN's Fortieth Anniversary: A Glass Half Full. Contemporary Southeast Asia*, 2007, roč. 29, č. 3, s. 458.

⁶⁴ DeROSA, A. Dean: *US Free Trade Agreements with ASEAN*. In SCHOTT, Jeffrey J.(ed.). *Free Trade Agreements: US Strategies and Priorities*. Washington: The Peterson Institute for International Economics, 2004, s. 117-118.

⁶⁵ *United States - Thailand Free Trade Agreement (Under Negotiation)* [online]. aric.adb.org, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na < <http://www.aric.adb.org/fta.php?id=121&ssid=3&title=United%20States-Thailand%20Free%20Trade%20Agreement> >.

⁶⁶ *Singapore - FTAs* [online]. aric.adb.org, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na < <http://www.aric.adb.org/FTAbyCountryAll.php> >.

⁶⁷ *Thailand - FTAs* [online]. aric.adb.org, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na < <http://www.aric.adb.org/FTAbyCountryAll.php> >.

či s jednotlivými zeměmi uskupení logicky vedly k ohrožení konkurenceschopnosti evropských podniků a jejich exportního potenciálu.⁶⁸

Prudký nárůst liberalizačních obchodních dohod zakládajících zóny volného obchodu mezi jednotlivými státy či státy a regionálními integračními uskupeními nebyl pouze trendem regionu jihovýchodní Asie, naopak po konci studené války zasáhly tyto tendence celou globální ekonomiku. Jednalo se o „reakci na pomalou liberalizaci na celosvětové úrovni“⁶⁹, neboť v prvních letech nového tisíciletí se začaly výrazněji projevovat obtíže a tenze během snah o vyjednání liberalizace obchodu na globální úrovni. V listopadu 2001 proběhla v katarském hlavním městě Dauhá ministerská konference členských zemí Světové obchodní organizace (WTO), která odstartovala nové kolo mnohostranných jednání o liberalizaci světového obchodu. Od počátku však bylo zřejmé, že ambiciózně stanovených cílů bude možno dosáhnout, pokud vůbec, jen skrze velmi komplikované a zdlouhavé negociace, v rámci kterých se dostanou do rozporů zájmy bohatých a rozvojových zemí.⁷⁰ V atmosféře nejisté budoucnosti jednání o světovém obchodu na platformě WTO se země, které v liberalizaci spatřovaly další krok pro posílení své konkurenceschopnosti, začaly uchýlovat k uzavírání bilaterálních i vícestranných regionálních obchodních dohod.⁷¹ EU však nadále preferovala liberalizaci na globální úrovni a zahájení případných jednání o zónách volného obchodu podmiňovala úspěšným ukončením Rozvojové agendy z Dauhá. Zlom v tomto směru přinesl až rok 2006, kdy došlo k úplnému kolapsu a zablokování globálních jednání na platformě WTO (viz níže).⁷²

Jak bylo výše poznamenáno, EU začala zvažovat jednání o zóně volného obchodu zhruba v roce 2002, prvním výraznějším projevem této iniciativy se stalo třetí oficiální setkání Komisaře pro obchod s ekonomickými ministry ASEAN v Laosu, které se uskutečnilo v dubnu 2003.⁷³ Pascal Lamy na setkání prezentoval plán nové racionalizace a zintenzivnění vzájemného obchodu mezi ASEAN a EU. Výsledkem jednání byla dohoda o vytvoření tzv.

---

⁶⁸ NICOLAS, Françoise. *An EU-ASEAN FTA. What May be the Point?* Paříž: Centre Asie Ifri and University of Marne-la-Vallée, 2006, s. 9

⁶⁹ ŘEHÁK, Vilem. Nový regionalismus: Proces a Teorie. *Mezinárodní vztahy*, 2009, roč. 7, č. 2, s. 8-9.

⁷⁰ *Beyond Doha* [online]. economist.com, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na <
http://www.economist.com/node/863516?story_id=E1_RGPVTVG >.

⁷¹ KAWAI, Masahiro, WIGNARAJA, Ganeshan. Free Trade Agreement in East Asia: A Way toward Trade Liberalization. *ADB Briefs*, 2011, č. 1, s. 1. Viz též KAWAI, Masahiro, WIGNARAJA, Ganeshan. Asian FTAs: Trends, Prospects and Challenges. *Journal of Asian Economics*, 2011, č. 22, s. 3-4.

⁷² *The dying of the light* [online]. economist.com, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na <
http://www.economist.com/node/7215524?story_id=E1_SNTVVNQ >.

⁷³ SALLY, Razeen. *Looking East: The European Union's New FTA Negotiations in Asia*. Brusel: European Centre For International Political Economy, 2007, s. 16.

Transregionální obchodní iniciativy ASEAN-EU (TREATI).⁷⁴ Iniciativa TREATI byla následně představena v rámci Sdělení Komise Nové partnerství s jižní Asií z července téhož roku jako jeden z jeho klíčových komponentů. Podstatou iniciativy byla užší spolupráce EU se zeměmi ASEAN v oblasti možností usnadňování společného obchodu a investic realizována na bázi vzájemného dialogu a konzultací. Komise v dokumentu deklarovala, že TREATI je v podstatě předstupněm pro společnou dohodu o zóně volného obchodu, zároveň zdůraznila, že takováto dohoda bude přípustná až po úspěšném ukončení jednání o rozvojové agendě Dauhá na půdě WTO.⁷⁵

Následující Ministerská konference WTO konaná o dva měsíce později, 10. - 14. září 2003, v mexickém Cancúnu však skončila naprostým neúspěchem a jednání o rozvojové agendě z Dauhá se dostala do slepé uličky. Příčinou neúspěchu byla především neschopnost členských zemí nalézt konsenzus v otázce liberalizace zemědělství respektive názorový střet v této otázce mezi rozvojovými zeměmi, které zformovaly tzv. G 20, a USA a EU.⁷⁶ Ačkoli EU vždy zřetelně deklarovala svou podporu multilaterálním jednáním na půdě WTO a s tím související liberalizaci na globální úrovni, nyní byla nucena svou obchodní politiku včetně té vůči ASEAN začít postupně přizpůsobovat vzniklé situaci a později (v roce 2006 – viz níže) definitivně opustit své krédo, že regionalismus nemůže být alternativou multilateralismu.⁷⁷ Výše popsané nastartované aspirace velkých obchodních mocností směrem k navázání užších obchodních svazků s ASEAN tuto potřeby ještě více urgovaly.⁷⁸

Během dvou následujících setkání Komisaře pro obchod s ministry ASEAN, která proběhla v lednu a září 2004, asijské partnery mimo pozitivní zhodnocení TREATI informovali Pascala Lamyho o probíhajících jednáních s Čínou, Japonskem, Indií a Jižní Koreou ve věci vybudování zóny volného obchodu.⁷⁹ Připomeňme, že před odjezdem na zářijové jednání

---

⁷⁴ *The Third Consultation between the ASEAN Economic Ministers and the EU Trade Commissioner* [online]. aseansec.org, 17. března 2011 [cit. 17. března 2011]. Dostupné na < <http://www.aseansec.org/14672.htm> >.

⁷⁵ *Communication from the Commission. A new partnership with South East Asia*. Brusel: Evropská komise, 2003, s. 17.

⁷⁶ *The WTO under fire* [online]. economist.com, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na < <http://www.economist.com/node/2071855> >.

⁷⁷ GEEST, Willem: Sharing Benefits of globalization through an EU-ASEAN FTA? *Asia Europe Journal*, 2004, č. 2, s. 201-202. Poznámka: Zmínkou unijní zásady, že regionalizace nemůže nahradit multilateralismus autorka naráží na projev tehdejšího Komisaře pro obchod z léta 2001. Viz LAMY, Pascal. *Europe in Asia: The Outlook for ASEAN - EU Relations*. Brusel: Forum Europe, 2001.

⁷⁸ LINDBERG, Lena, ALVSTAM, G. Claes. *EU-ASEAN Trade: Interregional FTA Negotiations in the Pipeline*. Mölle: SNEE, 2008, s. 6.

⁷⁹ *The Fourth Consultation between the ASEAN Economic Ministers and the EU Trade Commissioner Asia* [online]. trade.ec.europa.eu, 17. března 2011 [cit. 17. března 2011]. Dostupné na < http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/may/tradoc_115581.pdf >; *The Fifth Consultation between the ASEAN Economic Ministers and the EU Trade Commissioner Asia* [online]. trade.ec.europa.eu, 17. března 2011 [cit. 17. března 2011]. Dostupné na < http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2004/september/tradoc_118989.pdf >.

Komisař pro obchod zdůraznil, že „ASEAN je životně důležitý politický a ekonomický partner EU nejen pro nadcházející WTO jednání, ale také na regionální a bilaterální úrovni“, dodal, že během své návštěvy bude chtít získat další podporu pro posílení vzájemných obchodních vztahů.⁸⁰

1.4 Otázka zóny volného obchodu ve vztazích EU a ASEAN v letech 2004 - 2007

Dne 22. listopadu 2004 byla jmenována nová Komise pod vedením José Manuela Barrosa, post Komisaře pro obchod obsadil britský labouristický politik Peter Mandelson.⁸¹ Při slyšení v Evropském parlamentu předznamenal s pozitivním odkazem na svého předchůdce Pascala Lamyho směr své politiky. Během projevu uvedl, že „Evropa dosud profitovala z volného obchodu a liberalizace, ale tato liberalizace zdaleka nedosáhla svého konce“ a že jako nástroj pro posílení liberalizace evropského vnějšího obchodu použije vícestranné dohody.⁸²

O několik měsíců později, v dubnu 2005, se na setkání se svými asijskými partnery dohodnul, že obě uskupení by se měla v budoucnu pokusit o intenzifikaci svého ekonomického partnerství a pro řešení této otázky ustavili tzv. Skupinu vize pro ekonomické partnerství ASEAN-EU (*Vision Group on ASEAN-EU Economic Partnership*).⁸³ Náplní práce skupiny složené z reprezentantů obou regionů byla analýza možností posílení vzájemných ekonomických svazků včetně zvážení vytvoření zóny volného obchodu. Nový Komisař pro obchod následně komentoval ustavení tělesa slovy: „Evropa nemůže vnímat ekonomické znovuzrození Asie jako hrozbu, ale jako příležitost a podnět pro evropskou konkurenceschopnost.“⁸⁴

Skupina se sešla celkem pětkrát a iniciovala vypracování několika analytických dokumentů zabývajících se budoucími benefity případné dohody liberalizující obchod mezi EU a ASEAN.⁸⁵ Činnost tělesa byla završena předložením zprávy nazvané Transregionální

---

⁸⁰ *Pascal Lamy Returns to South-East Asia to Strengthen Regional Trade Links (Press Release)*. Brusel: Evropská komise, 2004.

⁸¹ Bývalý Komisař pro obchod Pascal Lamy byl v září 2005 zvolen na post Generálního ředitele WTO.

⁸² *Hearing of Peter Mandelson*. Štrasburk: Evropský parlament, 2004, s. 1.

⁸³ Jednalo se v pořadí již o šesté setkání Komisaře pro obchod s ekonomickými ministry ASEAN. Setkání proběhlo 27. 4. 2005 ve vietnamském Ha Longu.

⁸⁴ *EU Trade Commissioner Announces Feasibility Study for EU-ASEAN Free Trade Agreement; Welcomes Asian Economic "Renaissance" (Press Release)*. Brusel: Evropská komise, 2005.

⁸⁵ Např. Rozsáhlou analýzu Ekonomický dopad potenciální dohody o zóně volného obchodu mezi EU a ASEAN., viz *Economic Impact of Potential Free Trade Agreement between the European Union and ASEAN*. Brusel: CEPII – CIREM, 2006.

partnerství pro sdílenou a udržitelnou prosperitu v květnu roku 2006. Skupina v dokumentu zdůraznila, že posílené partnerství mezi ASEAN a EU by mělo být vystavěno na dvou pilířích: zóně volného obchodu a rozšířené ASEAN-EU ekonomické spolupráci.⁸⁶ Zpráva zároveň konstatovala, že tyto iniciativy „by měly být vzájemně výhodné a měly by doplňovat úspěšně uzavřená jednání o Rozvojové agendě z Dauhá“. Dohoda o zóně volného obchodu měla v oblasti obchodu se zbožím ukotvit redukci 90% všech cel v průběhu sedmi let od jejího vstupu v platnost (liberalizace zbylých produktů měla být částečná nebo upravená až později). Dohoda měla dle doporučení skupiny pokrýt také významnou část obchodu se službami a investicemi a zahrnout i témata jako obchodní pravidla, hospodářská soutěž, vládní zakázky či ochrana duševního vlastnictví. Druhý pilíř partnerství EU a ASEAN, rozšířená ekonomická spolupráce, měla mimo jiné nahradit stávající iniciativu TREATI a měla se zaměřit na podporu integračního procesu ASEAN a pomoc nejméně rozvinutým zemím skupiny vyrovnat se s obtížemi liberalizace.⁸⁷

Zpráva skupiny byla následně debatována na sedmém setkání ekonomických ministrů ASEAN s Komisařem pro obchod, ale rozhodnutí zahájit reálné rozhovory o dohodě zakládající společnou zónu volného obchodu přijato nebylo. Účastníci setkání pouze deklarovali, že pověří své vyšší úředníky, aby zvážili na pozadí doporučení Skupiny vize, jaké kroky by měly následovat.⁸⁸

Zlom ve vývoji přinesly až nadcházející měsíce respektive vývoj jednání na platformě WTO. Rámcová dohoda vyjednaná v červenci 2004 v Ženevě na platformě Generální rady WTO přinesla oživení jednání o Rozvojové agendě z Dauhá po jejich kolapsu na Ministerské konferenci WTO v Cancúnu v září 2003.⁸⁹ Dohoda, která vešla ve známost jako tzv. červencový balíček, mimo jiné stanovila, že původní termín pro dokončení jednání o Rozvojové agendě bude posunut z 1. ledna 2005 do prosince téhož roku. Jednání měla být úspěšně ukončená během šesté Konference ministrů WTO v Hong Kongu. Ačkoli tato konference neskončila fiaskem jako jednání v Cancúnu a přinesla výrazné posuny v částech projednávané agendy, rozvojové kolo uzavřeno nebylo. Následující jednání vedla ale opět do slepé uličky. Zejména spory o zemědělské subvence mezi rozvojovými zeměmi a největšími

---

⁸⁶ *Report of the ASEAN-EU Vision Group. Transregional Partnership for Shared and Sustainable Prosperity.* Ha Noi: ASEAN-EU Vision Group, 2006.

⁸⁷ Tamtéž, s. 7-19.

⁸⁸ *Joint Media Statement of the Seventh Consultations between the ASEAN Economic Ministers and the European Union Trade Commissioner* [online]. aseansec.org, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na < <http://www.aseansec.org/18418.htm> >.

⁸⁹ *From Cancún to Geneva: After the collapse of world trade talks in Cancún last September, can a WTO meeting in Geneva now put the Doha round back on track?* [online]. economist.com, 17. dubna 2011 [cit. 17. dubna 2011]. Dostupné na < http://www.economist.com/node/2939759?story_id=2939759 >.

globálními ekonomikami (zejména USA) se jeví jako bezvýchodné. V této atmosféře dne 27. července 2006 Pascal Lamy, tehdejší Generální ředitel WTO, předložil oficiálně návrh na úplné přerušování jednání v rámci tohoto rozvojového kola.⁹⁰

Červencové zastavení jednání o Rozvojové agendě z Dauhá a s tím související nejistota v otázce její budoucnosti se pro EU stala definitivním impulsem pro opuštění své dřívější pozice, v rámci které podmiňovala zahájení jednání o zónách volného obchodu úspěšným uzavřením této rozvojové agendy na platformě WTO.⁹¹ Jak naznačil předcházející text, vytvoření zóny volného obchodu s ASEAN zvažovala EU již několik let, ale reálných rozměrů dosáhly tyto úvahy až po této události.⁹² Obdobný krok učinily také USA. Na rozdíl od Unie ale již o tři roky dříve, kdy začaly klást větší důraz na liberalizaci v rámci bilaterálních a regionálních dohod již po kolapsu ministerských jednání WTO v Cancúnu.⁹³

Dne 4. října 2006, dva měsíce po pozastavení globálních jednání na půdě WTO, představil Peter Mandelson novou obchodní strategii Unie nazvanou Globální Evropa: Konkurenceschopnost ve světě. Komise v dokumentu zdůraznila své přesvědčení, že „progresivní otevírání se volnému obchodu představuje důležitý zdroj ziskovosti, růstu a nových pracovních míst“ a že „odmítání protekcionismu doma (tj. v EU) musí být doprovázeno otevíráním svých trhů a vytvořením spravedlivého prostředí také pro obchod se zahraničím“.⁹⁴ Jako nástroj této nové strategie Komise představila dohody o zónách volného obchodu uzavřené v souladu s aktuálním právním rámcem WTO (tj. bez podmínky dokončení Rozvojové agendy z Dauhá). Dohody se měly v následujících letech stát klíčovými instrumenty pro zvýšení unijní obchodní konkurenceschopnosti. Jako prvořadí budoucí partneři pro uzavření těchto dohod byli zvoleni ASEAN, Jižní Korea a Společný trh Jihu (MERCOSUR).⁹⁵ Klíčovými kritérii pro výběr těchto spoluaktérů byl jejich ekonomický potenciál (velikost trhu a růst) a úroveň jejich protekcionismu směřovaného vůči EU. Dokument dále stanovil, že Indie, Rusko a Rada pro spolupráci v Zálivu jsou pro EU v otázce

---

⁹⁰ *In the twilight of Doha: The global trade talks have collapsed because the world's biggest economies prefer failure to compromise. What comes next?* [online]. economist.com, 17. dubna 2011 [cit. 17. dubna 2011]. Dostupné na < http://www.economist.com/node/7218551?story_id=E1_SNTRVVT >.

⁹¹ MCGUIRE, M. Steven, LINDEQUE, P. Johan. The Diminishing Returns to Trade Policy in the European Union. *Journal of Common Market Studies*, 2010, roč. 48, č. 5.

⁹² Viz též LINDBERG, ALVSTAM: *EU-ASEAN Trade...*, s. 6.

⁹³ FERGUSSON, F. Ian a kol. *The Doha Development Agenda: The WTO Framework Agreement*. Washington: Congressional Research Service, 2005, s. 5.; Viz též CUYVERS, Ludo, CHEN, Lurong, DE LOMBAERDE, Philippe. ASEAN-EU FTA Negotiations: Waiting for Godot? In CHAISSE, Julien, GUGLER, Philippe. *Competitiveness of the ASEAN Countries: Corporate and Regulatory Drivers*. London: Edward Elgar, 2010, s. 264.

⁹⁴ *Globe Europe – Competing in the World. A Contribution to the EU's Growth and Jobs Strategy*. Brusel: Evropská komise, 2005, s. 6.

⁹⁵ S MERCOSUR v té době jednání o liberalizaci obchodu probíhala.

volného obchodu rovněž vysoce atraktivní.⁹⁶ Komise sice v dokumentu stanovila, že Rozvojová agenda z Dauhá „zůstává prvořadou prioritou“ a že bude usilovat o obnovení přerušovaných jednání, která označila za „ztracenou příležitost ke globálnímu růstu a rozvoji“⁹⁷, oficiálně však opustila svou dřívější pozici, v rámci které vyjednání dohod o volném obchodu podmiňovala budoucím úspěšným ukončením negociací této multilaterální rozvojové agendy.⁹⁸

Plánované dohody o volném obchodu měly přenést Unii významné zisky. V případě ASEAN se očekávalo navýšení unijního exportu do tohoto regionu o 24,2 % oproti stávajícímu stavu a další výrazné zisky plynoucí z liberalizace obchodu se službami a odstraňování netarifních bariér. Významný profit měl připadnout také druhé straně, předpokládán byl nárůst exportu z ASEAN do EU o 18,5 %.⁹⁹ S ohledem na pozitivní ekonomické výhledy plánované dohody pověřila, respektive zmocnila v dubnu 2007 Rada Komisi zahájením jednání o zóně volného obchodu s ASEAN (,Indií a Jižní Koreou).¹⁰⁰ Mandát pro jednání s ASEAN nezahrnul jeho tři nejméně rozvinuté země – Kambodžu, Laos a Barmu. První dvě ze jmenovaných zemí měly relativně volný přístup na evropský trh v rámci iniciativy Všechno kromě zbraní (*Everything but Arms*). Barma byla z jednání vyloučená z důvodu vnitropolitické situace, kterou EU trvale kritizovala.

K oficiálnímu zahájení rozhovorů o dohodě vedoucí k založení zóny volného obchodu mezi EU a ASEAN došlo dne 4. května 2007 na v pořadí již osmém setkání ekonomických ministrů a Komisaře pro obchod konaném v Bruneji.¹⁰¹

---

⁹⁶ Tamtéž, s. 11.

⁹⁷ Tamtéž, s. 10.

⁹⁸ SALLY: *Looking East ...*, s. 7.

⁹⁹ *Research Shows Big Potential Gains from New EU FTAs (Press Release)*. Brusel: Evropská komise, 2007, s. 1-2.

¹⁰⁰ *European Commission Welcomes Adoption of Negotiating Mandates for New Free Trade Agreements with India, Korea and ASEAN (Press Release)*. Brusel: Evropská komise, 2007, s. 1-2.

¹⁰¹ *Joint Ministerial Statement of the ASEAN Economic Ministers and the European Union Trade Commissioner on the Launch of Negotiations for the ASEAN-EU Free Trade Agreement*. Bandar Seri Begawan: AEM-EU Consultation, 2007, s. 1-2.

2 Negociace dohody zakládající zónu volného mezi EU a ASEAN

2.1 Unijní ambice

Na základě prohlášení z osmého setkání ekonomických ministrů ASEAN a Komisaře pro obchod EU, na kterém bylo oficiálně rozhodnuto o zahájení negociací o zóně volného obchodu, byl ustaven Společný výbor složený ze zástupců obou regionálních uskupení.¹⁰² Těleso se mělo zabývat detailní podobou plánované dohody, stanovit pracovní program a časový rámec vyjednání. V rámci výboru bylo ustaveno šest specializovaných expertních skupin¹⁰³, které měly projednávat jednotlivé náležitosti plánované dohody. Výbor se sešel celkem sedmkrát, jednání však nevykazovala výraznější posuny a shodu nad budoucí podobou plánované dohody. Záměr vytvoření zóny volného obchodu mezi EU a ASEAN se s odstupem času, i přes počáteční proklamace odhodlání obou stran, začal jevit jako velmi komplikovaný. To se odráželo v příliš pomalém tempu negociací. Vzhledem k tomu, že jednání měla být ukončena do dvou let od jejich započetí, představitelé EU znepokojení tímto vývojem vyzývali asijské partnery k jejich urychlení. „Znepokojení nad pomalým tempem jednání“ vyjadřoval také Evropský parlament.¹⁰⁴ Na podzim 2008 kupříkladu Vincent Pilet, Vedoucí delegace Evropské komise v Malajsii, přiznal, že jednání zdaleka nedosahují takové pokročilosti, kterou měla v dané době již vykazovat a že debaty o některých oblastech jsou v podstatě stále ještě v rovině prověřování prvotních postojů jednotlivých stran. S odkazem na podniky, které netrpělivě čekají na vznik výhod plynoucích z liberalizace obchodu, vyzval ke „zdvojnásobnění“ rychlosti jednání.¹⁰⁵ Obdobná prohlášení představitelů jednajících stran signalizovala, že jednání nevykazují větší úspěchy. Po téměř dvou letech negociačního úsilí prohlásil Společný výbor na svém sedmém setkání konaném dne 6. března 2009 v Kuala Lumpur, že jednající strany se dohodly na zastavení negociací.¹⁰⁶

---

¹⁰² Tamtéž.

¹⁰³ Skupiny: Obchod se službami/Investicemi, Pravidla původu, Sanitární a fyto-sanitární opatření, Technické bariéry v obchodu, Cla a obchodní usnadnění, Řešení sporů.

¹⁰⁴ *European Parliament resolution of 8 May 2008 on trade and economic relations with the Association of South East Asian Nations*. Brusel: Evropský parlament, 2008.

¹⁰⁵ *EU Pushes for Speedier FTA with ASEAN*. Kuala Lumpur: Bermama, 2008.

¹⁰⁶ *Overview of ASEAN-EU Dialogue Relations Agreement* [online]. aseansec.org, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na < <http://www.aseansec.org/23216.htm> >.

Oficiální prohlášení Komise stejně jako ASEAN se obvykle omezují na sdělení, že postup v jednáních byl pomalejší a komplikovanější než se očekávalo.¹⁰⁷ Unijní dokumenty zachycující průběh či pojednávající konkrétněji o průběhu jednání jsou pro veřejnost nedostupné.¹⁰⁸ Přesto ohledneme-li se zpět na pozice respektive preference EU k otázce plánované zóny volného obchodu, můžeme při hledání příčin zastavení negociací dospět k určitému relevantnímu závěru, jež byl předznamenán v úvodu této práce. A to, že EU na rozdíl od jiných obchodních mocností, kterým se podařilo s ASEAN jako celkem úspěšně vyjednat liberalizaci vzájemného obchodu, usilovala o příliš ambiciózní podobu a obsah plánované dohody o zóně volného obchodu.

Jak naznačila předchozí kapitola na pozadí mezinárodně-ekonomického vývoje prvních let nového milénia, pro který byl charakteristický dramatický nárůst počtu bilaterálních i vícestranných dohod o liberalizaci obchodu mimo jiné také v regionu jihovýchodní Asie¹⁰⁹, začala rovněž EU zvažovat uzavření dohody o zóně volného obchodu s ASEAN, byť jej až do roku 2006 podmiňovala úspěšným ukončením multilaterálních jednání o Rozvojové agendě z Dauhá. Prvním výrazným momentem v tomto ohledu bylo představení výše zmíněné Transregionální obchodní iniciativy ASEAN-EU (TREATI) v rámci Sdělení Komise Nové partnerství s jižní Asií. Iniciativa měla posílit vzájemné obchodní a investiční toky mezi zeměmi ASEAN¹¹⁰ a EU a pro naplnění tohoto cíle ustavila mechanismy vzájemného dialogu a spolupráce. Partneri se měli nadále adekvátně informovat o svých regulačních systémech a pokusit se o jejich vzájemnou harmonizaci. Na základě vzájemné shody si měli vytyčit oblasti, v nichž budou takto postupovat. Komise ve svém sdělení předznamenala, že ustavené partnerství je možné považovat za předstupeň pro budoucí jednání o zóně volného obchodu, která by byla „dalším logickým krokem“ rozvoje vzájemné spolupráce. S ohledem na námi sledovanou problematiku je zásadní skutečnost, že dle Komise by taková to dohoda o zóně volného obchodu měla být „tzv. hlubší dohodou“ („*deeper FTA*“) komplexně upravující stejně jako oblast obchodu se zbožím také oblast

---

¹⁰⁷ *EU to Launch FTA Negotiations with Individual ASEAN Countries, Beginning with Singapore (Press Release)*. Brusel: Evropská komise, 2007, s. 1-2.

¹⁰⁸ V únoru si autorka tohoto textu vyžádala e-mailem po Komisi stěžejní dokument „Report on the State of Play of the FTA negotiations with ASEAN, India, the Andean Community and Central America (2009)“. Postoupení dokumentu jí bylo odmítnuto s odkazem na citlivost obsažených informací. Pozn. Skutečnost, že je obtížné odhalit příčiny pomalých jednání z důvodu veřejné nedostupných informací, zmiňuje ve svém příspěvku také Alfredo Robles. Viz ROBLES, Alfredo. *The EU and ASEAN. Learning from the Failed EU-Mercosur FTA Negotiations*. *ASEAN Economic Bulletin*, 2008, roč. 25, č. 3, s. 342.

¹⁰⁹ KAWAI, WIGNARAJA: *Free Trade Agreement in East Asia...*, s. 1-4.

¹¹⁰ Komise stanovila, že vzájemný dialog na platformě TREATI může být nastartován ve chvíli, kdy o něj projeví zájem minimálně dvě země ze skupiny ASEAN. Ostatní se měly připojit následně, případně mohly získat statut pozorovatele.

služeb, investic, hospodářské soutěže a dalších.¹¹¹ Komise tak v dokumentu poprvé oficiálně deklarovala svůj záměr uzavřít v budoucnu (s podmínkou úspěšného uzavření rozvojového kola na platformě WTO) s ASEAN takovou dohodu, která bude regulovat mnohem více oblastí než jen tarifní bariéry.

K oficiálnímu představení unijního záměru vyjednat s ASEAN dohodu o zóně volného obchodu, jak bylo zmíněno již v předcházející kapitole, došlo na podzim roku 2006 v rámci nové unijní obchodní strategie (již bez podmínky úspěšného vyjednání rozvojového kola na platformě WTO). Komise v dokumentu zřetelně deklarovala, že dohody o zónách volného obchodu uzavřené s vybranými partnery (včetně ASEAN) musí mít „komplexní a ambiciózní pokrytí a musí usilovat o co největší míru liberalizace obchodu, včetně dalekosáhlé liberalizace služeb a investic“. S ohledem na tento cíl měla jednání o liberalizaci obchodu vést nejen k odstranění tarifních (cla, daně a jiné poplatky) a množstevních omezení dovozu, ale měla zakotvit kupříkladu také konvergenci předpisů regulujících zahraniční investice, oblast obchodu se službami, pravidla hospodářské soutěže, realizaci státních zakázek či ochranu práv duševního vlastnictví.¹¹²

Ambiciózní obsah těchto dohod „nové generace“ v podstatě reflektoval tzv. singapurské otázky, o jejichž zařazení do Rozvojové agendy z Dauhá Unie v minulosti usilovala. Označení „singapurské otázky“ je odvozeno od první Ministerské konference WTO konané v prosinci 1996 v Singapuru. V rámci diskuse o budoucím směřování organizace byla tehdy otevřena debata o kodifikaci liberalizace světového obchodu ve zcela nových oblastech jako investice, státní zakázky, hospodářská soutěž a usnadňování obchodu (např. celní odbavování).¹¹³ Tato témata byla následně zahrnuta do Rozvojové agendy z Dauhá a EU se spolu s Koreou a Japonskem stala jejich nejvýraznějšími proponenty.¹¹⁴ Proti zanesení singapurských otázek do agendy z Dauhá se jednoznačně postavily rozvojové země, pro které by zavádění opatření v uvedených oblastech znamenalo vysoké náklady a citelný zásah do konkurenceschopnosti místních podniků. Tenze kolem otázky liberalizace těchto oblastí se

---

¹¹¹ *Communication from the Commission. A new partnership with South East Asia*. Brusel: Evropská komise, 2003, s. 17-18.

¹¹² *Globe Europe – Competing in the World. A Contribution to the EU's Growth and Jobs Strategy*. Brusel: Evropská komise, 2005, s. 11.

¹¹³ *Investment, competition, procurement, simpler procedures* [online]. wto.org, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na < http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/bey3_e.htm >. Pozn.: Na Konferenci ministrů v Singapuru bylo dále rozhodnuto, že budou ustaveny tři nové pracovní skupiny, které se budou těmito otázkami zabývat: skupina pro obchod a investice, skupina pro hospodářskou soutěž, skupina pro transparentnost veřejných zakázek. Ministři se dále shodli, že Rada pro obchod se zbožím se bude nadále zabývat možnostmi zjednodušení obchodních procedur (tzn. usnadňováním obchodu).

¹¹⁴ FERGUSSON a kol.: *The Doha Development Agenda ...*, s. 15.; Pozn.: USA se k singapurským otázkám nezaujaly zřetelné stanovisko, stavěly se k ním spíše vlažně.

staly jednou z hlavních příčin¹¹⁵ neúspěchu výše již zmíněné Ministerské konference WTO v Cancúnu v září 2003.¹¹⁶ Na základě Rámcové dohody uzavřené během zasedání Generální rady v Ženevě v červenci 2004 byly poté z Rozvojové agendy z Dauhá vyjmuty tři ze čtyř tzv. singapurských otázek (investice, státní zakázky, hospodářská soutěž). Součástí jednání zůstalo pouze téma usnadňování obchodu.¹¹⁷ S ohledem na nenaplnění unijního úsilí zařadit liberalizaci v uvedených oblastech do rozhovorů na globální úrovni, zanesla Komise tato témata do nové obchodní strategie jako součást budoucích rozhovorů o zónách volného obchodu (viz výše; dohody přesahující klasický multilaterální rámec liberalizace obchodu se zbožím a službami bývají v odborné literatuře jako „dohody WTO-plus“).¹¹⁸ Komise zároveň předpokládala, že zahrnutí singapurských otázek do bilaterálních smluv podpoří jejich pozdější opětovné zanesení do multilaterální globální agendy vyjednávané na půdě WTO.¹¹⁹

Preference a úsilí Komise vyjednat s ASEAN komplexní obchodní dohodu snad nejvhodněji dokumentuje doporučení, které vypracovala pro Radu pro účely jejího rozhodnutí o autorizaci Komise k jednáním o zóně volného obchodu s ASEAN. Komise v doporučení kalkuluje tři možnosti postupu EU vůči ASEAN v oblasti vzájemného obchodu: a) beze změny, b) ustavení plýtké („*shallow*“) zóny volného obchodu, c) ustavení komplexní zóny volného obchodu. První variantu a) zcela vylučuje. Zachování vysokých cel uvalovaných na dovoz z EU, omezení v oblasti obchodu se službami, nespočetného množství netarifních bariér a nedostatečně transparentního regulačního rámce spolu s dohodami, které země ASEAN vyjednaly s unijními konkurenty, by dle Komise vedly k jasnému poškození konkurenceschopnosti unijních vývozců a Unie jako celku. Rovněž variantu b), dohodu pokrývající pouze odstraňování cel v obchodu se zbožím, Komise nedoporučila. Takovouto dohodu by sice bylo dle Komise možné vyjednat a implementovat relativně rychle, ale v dlouhodobém časovém horizontu by nekorespondovala s unijními zájmy. Vyloučení liberalizace obchodu se službami, ve kterém je EU nejvíce konkurenceschopná, a neodstranění netarifních překážek vzájemného obchodu by výrazně limitovalo konečné zisky na straně EU. Jako preferenční řešení proto Komise doporučila vyjednání komplexní

---

¹¹⁵ Největší spory se projevily v otázce liberalizace zemědělství (viz výše).

¹¹⁶ *Tequila sunset in Cancún - The world trade summit in Cancún, Mexico, has collapsed without agreement. Its fate may have been sealed seven years ago in Singapore* [online]. economist.com, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na < http://www.economist.com/node/2065723?story_id=E1_NDGVSNP >.

¹¹⁷ *From Cancún to Geneva: After the collapse of world trade talks in Cancún last September, can a WTO meeting in Geneva now put the Doha round back on track?* [online]. economist.com, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na < http://www.economist.com/node/2939759?story_id=2939759 >.

¹¹⁸ WOOLCOK, Stepen. *European Union Policy towards Free Trade Agreement*. Brusel: ECIPE Working paper, 2007, s. 4.

¹¹⁹ MINAMBRES, Jose: *Background Paper: Investment Liberalization in the EU-ASEAN FTA*. Bangkok: A Report for Focus on the Global South, 2009, s. 3.

obchodní dohody (c) pokrývající nejen liberalizaci v oblasti obchodu se zbožím, ale také ve sféře poskytování služeb a zahraničních investic, hospodářské soutěže, státních subvencí, veřejných zakázek, ochrany duševního vlastnictví a dalších.¹²⁰

Jak bylo výše uvedeno Rada následně, 23. dubna 2007, autorizovala Komisi k zahájení jednání o zóně volného obchodu s ASEAN a zcela potvrdila stanovisko Komise, že „dohody nové generace“ by měly „být ambiciózní a komplexní a zajistit rozsáhlou liberalizaci obchodu se zbožím a službami a liberalizaci investic“ a že „zvláštní pozornost“ by měla být věnována odstraňování necelních překážek.¹²¹ EU sama otevřeně a oficiálně klasifikovala plánovanou dohodu s ASEAN jako „ambiciózní“, při detailnějším zanalyzování unijních záměrů se ale právě tyto ambice jeví jako příčina konečného neúspěchu jednání.

2.2 Vybrané aspekty plánované dohody

Jak bylo výše popsáno, plánovaná dohoda měla být dle představ EU komplexní a liberalizovat v podstatě celý obchod s ASEAN čili nejen směnu zboží, ale také směnu služeb a netarifní překážky v oblastech jako investice, hospodářská soutěž, veřejné zakázky či ochrana duševního vlastnictví.¹²² Zaměřme se nyní na některé z těchto oblastí v kontextu priorit zemí sdružených v ASEAN.

EU je dlouhodobě největší globální poskytovatel služeb (v roce 2009 se EU podílela na světovém exportu v obchodu se službami z 26,3 %).¹²³ Není proto překvapivé, že mezi zásadní unijní priority obsahu plánované dohody patřila také liberalizace obchodu se službami. Vyjednání dohody o zóně volného obchodu zahrnující vedle liberalizace obchodu se zbožím také obchod se službami mělo přinést až třikrát větší zisky než v případě uzavření dohody liberalizující pouze obchod se zbožím.¹²⁴ EU chtěla proto vyjednat takovou dohodu, která zakotví mnohem progresivnější regulaci než Všeobecná dohoda o obchodu a službách vyjednaná na platformě WTO v roce 1994. ASEAN však v této otázce zastával a zastává diametrálně odlišné priority. Narozdíl od EU nevykazují země sdružení s výjimkou

¹²⁰ *Commission Staff Working Document: Recommendation for a Council decision authorizing the Commission to negotiate a free trade agreement with countries of the of the Association of South East Asian Nations (ASEAN) on behalf of the European Community and its Member States - Impact Assessment.* Brusel: Evropská komise, 2006, s. 11-12. Pozn. Dokument není veřejně přístupný. Autorce byl zaslán Evropskou komisí po písemném vyždání.

¹²¹ *Press Release - 2795th/2796th Council meetings - General Affairs and External Relations.* Lucemburk: Rada Evropské unie, 2007, s. 36.

¹²² *Globe Europe – Competing in the World. A Contribution to the EU's Growth and Jobs Strategy.* Brusel: Evropská komise, 2005, s. 7.

¹²³ *International Trade Statistics 2010.* Ženeva: World Trade Organization, 2010, s. 16.

¹²⁴ *Economic Impact of Potential Free Trade Agreement between the European Union and ASEAN.* Brusel: CEPII – CIREM, 2006, s. 24.

Singapuru, který je pátým největším světovým exportérem a zároveň importérem služeb¹²⁵, a částečně též Thajska a Malajsie, v této oblasti výraznější schopnost čelit mezinárodní konkurenci. Pro tamní ekonomiky je v oblasti služeb charakteristické, buď silné zainteresování státu, nebo kvazi-monopolní statusy soukromoprávních poskytovatelů.¹²⁶ Neochotu zemí ASEAN liberalizovat vůči EU oblast obchodu se službami potvrzovaly v průběhu jednání také mediální zdroje.¹²⁷

Další unijní prioritou pro negociace o zóně volného obchodu s ASEAN bylo prosazení „dalekosáhlé“ liberalizace investic, mimo jiné jedné ze singapurských otázek. Obdobně jako v případě obchodu se službami jsou evropské firmy i největšími globálními zahraničními investory.¹²⁸ Zahnutí liberalizace investic do plánované dohody s ASEAN tak bylo logickým předpokladem pro další posílení konkurenceschopnosti a ziskovosti evropských podnikatelů. Země ASEAN však k liberalizaci tohoto ekonomického segmentu přistupovaly obdobně jako v případě služeb opatrně a zdrženlivě. Ignacio Josee Minambres v této souvislosti konstatuje, že v historii neexistuje jediný úspěšný případ ekonomiky zcela otevřené zahraničním kapitálovým tokům, který by podpořil mínění, že takovéto opatření by přineslo zisky zemím ASEAN. Všechny nově industrializované země vždy uchovaly určitou úroveň omezení limitujících vstup zahraničních investorů a statní kontrolu nad kapitálovými toky.¹²⁹ Ačkoli státy ASEAN podporují opatření vedoucí k zatraktivnění jejich ekonomik pro zahraniční investory, na druhou stranu také chrání své vlastní strategické firmy před konkurencí přicházející z vnějšku. Tento trend se odráží také v dohodách o volném obchodu, které ASEAN uzavřel již s jinými obchodními partnery. Oblast zahraničních investic je v nich sice zmíněná, obvykle se ale jedná pouze o volně formulované závazky k vytvoření nediskriminačního prostředí a zlepšení transparentnosti. V dohodách nebývá přímo ošetřen přístup na trh pro zahraniční investory, „buď proto, že by takovýto zásah mohl být v rozporu s průmyslovou politikou jednotlivých zemí nebo protože místní firmy nejsou schopné čelit konkurenceschopnosti zahraničních investorů.“¹³⁰ Míra otevřenosti jednotlivých ekonomik sdružených v ASEAN vůči zahraničním investicím se navíc výrazně liší a každá ze zemí

---

¹²⁵ *International Trade Statistics 2010*. Ženeva: World Trade Organization, 2010, s. 16.

¹²⁶ THOMSEN, Stehen, HOUSE, Chatham. *EU-ASEAN: The Begining of a Beautiful Friendship?* London: Chatman House, 2007, s. 6.

¹²⁷ *Slow progress means new strategy likely in free-trade talks with EU* [online]. www.thailandwto.org, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na < <http://www.thailandwto.org/Doc/News/6137.pdf> >.

¹²⁸ *World Investment Report*. New York, United Nations, 2010, s. 18.

¹²⁹ MINAMBRES: *Background Paper: Investment Liberalization...*, s. 8

¹³⁰ THOMSEN, HOUSE: *EU-ASEAN: The Begining of ...*, s. 6.

preferuje jiná ochranná opatření.¹³¹ Obdobně jako v ostatních oblastech náklonnost k liberalizaci tohoto sektoru nejvíce projevuje Singapur.¹³² Unijní snaha o vyjednání maximální možné investiční liberalizace tak byla neslučitelná s opatřeními, která jednotlivé země ASEAN v minulosti v této oblasti přijaly.¹³³

EU se pokusila do jednání s ASEAN zanést rovněž problematiku regulace hospodářské soutěže a to i přes skutečnost, že některé ze zemí ASEAN tuto oblast na vnitrostátní úrovni dosud vůbec neregulují a jiné ji etablovaly teprve v poslední dekádě (Singapur, Thajsko, Indonésie a Vietnam).¹³⁴ Spolupráce v oblasti regulace hospodářské soutěže tak není ani upravena v rámci dohody zakládající zónu volného obchodu mezi zeměmi ASEAN. Pro země sdružení je charakteristický vysoký podíl státem vlastněných podniků, které navíc mnohdy vykazují dominantní či monopolní postavení v daném sektoru trhu. Země vykazují také vysokou míru využívání různých forem státní pomoci a subvencí pro místní podniky jako stimulačních nástrojů jejich rozvoje.¹³⁵ S ohledem na tyto skutečnosti se zpětně jeví uzavření dohody s EU, jejíž součástí by byla hlubší regulace a harmonizace pravidel hospodářské soutěže, jako nerealistické.

Mezi singapurské otázky, o jejichž přenesení do agendy jednání s ASEAN Unie usilovala, patřila také problematika státních zakázek. I tento unijní záměr byl přeceněný a neodrážel reálné preference asijských zemí v této oblasti. Bernardette Andersso-O'Callaghan a Francoise Nicolas ve svém příspěvku zdůrazňují, že pro většinu zemí ASEAN představují státní zakázky významný nástroj rozvoje průmyslu, proto jsou přednostně udělovány domácím dodavatelům. Zahraniční firmy obtoží jen v případě, že požadované plnění nejsou místní výrobci schopni dodat. Výjimku v tomto směru představuje především opět Singapur, který je i signatářem Dohody o státních zakázkách vyjednané v rámci WTO (1997).¹³⁶

Snad jedinou oblastí, v rámci které si Unie stanovila vůči zemím ASEAN realističtější cíle, byla ochrana duševního vlastnictví. Michela Astuto ve svém příspěvku obdobně jako další autoři zabývající se touto problematikou¹³⁷ konstatuje, že Unie se nesnažila v oblasti

---

¹³¹ Viz např. *Singapur – Investiční klima* [online]. businessinfo.cz, 23. dubna 2011 [cit. 23. dubna 2011]. Dostupné na < <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/singapur-investicni-klima/9/1001175/> >. ; *Indonésie – Investiční klima* [online]. businessinfo.cz, 23. dubna 2011 [cit. 23. dubna 2011]. Dostupné na < <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/indonesie-investicni-klima/9/1000423/> >.

¹³² SALLY: *Looking East...*, s. 17.

¹³³ MINAMBRES: *Background Paper: Investment Liberalization...*, s. 13.

¹³⁴ ANDREOSSO-O'CALLAGHAN, Bernadette, NICOLAS, Francoise: What Scope for an EU-ASEAN Free Trade Agreement? *Journal of World Trade*, 2008, roč. 42, č. 1, s. 109.

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ ASTUTO: *EU-ASEAN Free Trade Agreement .....*, s. 6.

¹³⁷ Např. THOMSEN, HOUSE: *EU-ASEAN: The Begining of .....*, s. 7.

regulace ochrany duševního vlastnictví prosadit nové závazky přesahující rámec WTO. Spíše požadovala, aby země ASEAN akceptovaly stávající mezinárodní konvence z této oblasti.¹³⁸

Ambice vyjednat dohodu o zóně volného obchodu s ASEAN jako s celkem čili nikoli sérii bilaterálních dohod s jednotlivými zeměmi samo o sobě nevytváří předpoklad budoucího neúspěchu tohoto záměru, zvláště pokud do jednání nebyly včleněny tři nejméně rozvinuté země uskupení. Jak bylo již několikrát uvedeno, ASEAN takovéto dohody úspěšně uzavřel (Japonsko, Jižní Korea, Čína) či stál v době krachu unijního úsilí před podpisem dalších takových dohod (Austrálie a Nový Zéland, Indie). ASEAN však postrádal zkušenosti s jednáním o tzv. hluboké („*deep*“) dohodě neboli WTO-plus dohodě pokrývající širší množství oblastí, o jejíž vyjednání EU zřetelně usilovala.¹³⁹ Stephen Thomsen a Chatham House v této souvislosti dochází k závěru, že všechny dohody, které v minulosti ASEAN uzavřel, obsahují závazky, které sice přesahují klasickou redukci cel, opatření týkající se služeb a investic jsou v nich však většinou definována pouze vágně a postrádají stanovený časový rámec pro jejich následnou implementaci.¹⁴⁰

EU se navíc mimo rozsáhlou liberalizaci služeb a investic pokusila do jednání zahrnout také další z tzv. singapurských otázek, o kterých země ASEAN nebyly příliš ochotné diskutovat.¹⁴¹ Podíváme-li se blíže na dohody, které ASEAN jako celek v minulosti vyjednal s unijními konkurenty, zjistím, že ani jedna z těchto dohod neobsahuje ustanovení regulující zadávání veřejných zakázek či pravidla hospodářské soutěže.¹⁴² Dohoda o zóně volného obchodu mezi ASEAN, Austrálií a Novým Zélandem je jedinou, která obsahuje kapitolu týkající se hospodářské soutěže. Kapitola disponibilně stanovuje, že smluvní strany mohou rozvinout vzájemnou spolupráci v této oblasti (např. ve formě výměny zkušeností a informací či výměnném vzdělávání úředníků), zároveň však striktně ukotvuje, že smluvní strany uznávají svá suverénní práva v oblasti hospodářské soutěže a legislativy jí upravující a že žádné opatření smlouvy nemůže požadovat přijetí opatření eliminujících nesoutěživé praktiky či bránících vedení státní politiky v jiných oblastech jako například podpora ekonomického

---

¹³⁸ ASTUTO: *EU-ASEAN Free Trade Agreement* ..., s. 4.

¹³⁹ GUERIN, Selen Sarisoy: *Prospects for EU's New Generation of FTAs (CEPS Commentaries)*,. Brusel: Centre for European Policy Studies, 2008, s. 1-2.

¹⁴⁰ THOMSEN, HOUSE: *EU-ASEAN: The Beginning of* ..., s. 5.

¹⁴¹ *EU-ASEAN Free Trade Negotiations* [online]. tni.org, 23. dubna 2011 [cit. 23. dubna 2011]. Dostupné na <http://www.tni.org/archives/altreg_euaseanstat >.

¹⁴² *FTAs- Government Procurement, Competition Policy* [online]. aric.adb.org, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na <[http://www.aric.adb.org/fta_chapters.php?fta\[\]=80&fta\[\]=3&fta\[\]=63&fta\[\]=58&fta\[\]=11&chapter\[\]=67&chapter\[\]=68&](http://www.aric.adb.org/fta_chapters.php?fta[]=80&fta[]=3&fta[]=63&fta[]=58&fta[]=11&chapter[]=67&chapter[]=68&) >.

rozvoje.¹⁴³ Také oblast ochrany duševního vlastnictví, kterou chtěla EU do dohody s ASEAN zakotvit, byť ne v tak ambiciózním rozsahu jako jiné oblasti, je ve smlouvách, které ASEAN uzavřel s jinými partnery definována velmi vágně v případě Korey a Číny nebo vůbec v případě Japonska a Indie. Pouze dohoda s Austrálií a Novým Zélandem upravuje tuto oblast v rámci samostatné kapitoly. Komise byla v rámci svého mandátu zmocněna také k vyjednání témat jako pracovní či environmentální standardy¹⁴⁴, podíváme - li se však opět na dohody uzavřené mezi ASEAN a unijními konkurenty, zjistíme, že ani jedna z nich nezakládá harmonizaci pravidel v této oblasti.¹⁴⁵

Na pozadí výše uvedených zjištění je tak možno konstatovat, že ASEAN jako celek k dnešnímu datu (tj. duben 2011) úspěšně vyjednal a uzavřel dohody zakládající zóny volného obchodu již s pěti unijními konkurenty, agenda pokrytá těmito dohodami však zdaleka neodpovídala ambicím, které si pro jednání s tímto jihoasijským uskupením stanovila EU.

Rahul Sen a Sadhana Srivastava konstatují, že bilaterální dohody vyjednané jednotlivými zeměmi ASEAN zahrnují širokou škálu variací od komplexních WTO-plus dohod preferovaných Singapurem až po jednodušší („*trade-light*“) dohody preferované ekonomikami ASEAN se středními či nízkými příjmy.¹⁴⁶ Tyto rozdílné preference zemí ASEAN¹⁴⁷ se promítly také do rozhovorů s Unií. Zatímco Singapur byl ze zemí ASEAN hluboké liberalizaci obchodu jednoznačně nakloněn¹⁴⁸, u ostatních zemí se míra podpory liberalizaci významně přesahující redukci cel zmenšovala přímo úměrně s jejich klesající schopností čelit konkurenci evropských podniků. Rozdílná úroveň ekonomického rozvoje jednotlivých zemí ASEAN se tak stala hlavním „kamenem úrazu“¹⁴⁹ pro naplnění rozsáhlých unijních ambic.

Tendence zemí ASEAN vykazovat vůči hlubokým liberalizačním záměrům zdrženlivost se projevuje také v negociačním úsilí USA vůči tomuto regionu. USA, jak bylo naznačeno v předchozí kapitole, zvolily na rozdíl od EU vůči zemím ASEAN strategii samostatných bilaterálních jednání s jednotlivými zeměmi ASEAN. Již na jaře 2003

---

¹⁴³ ASEAN-Australia and New Zealand Free Trade Agreement - Competition policy [online]. aric.adb.org,13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na <

[http://www.aric.adb.org/fta_chapters.php?fta\[\]=80&chapter\[\]=68&](http://www.aric.adb.org/fta_chapters.php?fta[]=80&chapter[]=68&) >.

¹⁴⁴ ASTUTO: *EU-ASEAN Free Trade Agreement* ..., s. 5.

¹⁴⁵ FTAs- Labor Standards, Environmental Policy [online]. aric.adb.org,13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na <

[http://www.aric.adb.org/fta_chapters.php?fta\[\]=80&fta\[\]=3&fta\[\]=63&fta\[\]=58&fta\[\]=11&chapter\[\]=76&chapter\[\]=77&](http://www.aric.adb.org/fta_chapters.php?fta[]=80&fta[]=3&fta[]=63&fta[]=58&fta[]=11&chapter[]=76&chapter[]=77&) >.

¹⁴⁶ SEN, SRIVASTAVA: *ASEAN's Bilateral Preferential* ..., s. 211.

¹⁴⁷ ANDREOSSO-O'CALLAGHAN, Bernadette. How Is the EU-ASEAN FTA Viewed by ASEAN Stakeholders? *Asia Europe Journal*, 2009, č. 7, s. 76.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 196.; KAWAI, WIGNARAJA: *Asian FTAs: Trends* ..., s. 18-20.

¹⁴⁹ CHAISSE, GUGLER: *Competitiveness of the ASEAN* ..., s. 276.

podepsaly souhrnnou dohodu zakládající zónu volného obchodu s konkurenceschopným Singapurem. Dohoda se měla stát vzorem pro jednání s dalšími zeměmi ASEAN.¹⁵⁰ Ačkoli USA ještě téhož roku oficiálně zahájily rozhovory s Thajskem a později s Malajsií a Indonésií, dohoda se Singapurem zůstává dodnes jedinou úspěšně uzavřenou. USA obdobně jako EU preferovaly a preferují uzavření komplexních dohod pokrývajících liberalizaci státních zakázek, obchod se službami a investicemi, oblast duševního vlastnictví a dalších.¹⁵¹ Z ekonomik ASEAN byl Singapur dosud jedinou, která byla na tuto výzvu ochotna zareagovat.¹⁵²

2.3 Zahájení individuálních jednání se zeměmi ASEAN

Po zastavení jednání o zóně volného obchodu v březnu 2009 následovalo krátké období jakéhosi vyjednávacího vakuu v otázce budoucnosti liberalizace obchodu s ASEAN. Během 17. Ministerského summitu ASEAN-EU, který proběhl 27. - 28. května 2009 v kambodžském Phnom Penh, zástupci ASEAN a EU v závěrečném prohlášení pouze diplomaticky deklarovali, že dlouhodobým společným cílem je dohoda o volném obchodu na bázi region s regionem a že se obě strany v tomto směru zavazují „hledat nové impulsy“ pro společná jednání.¹⁵³ Připomeňme, že v tomto období ASEAN vstupoval do dalších významných obchodních partnerství. V únoru 2009 uzavřel dohodu o zóně volného obchodu s Austrálií a Novým Zélandem a v srpnu uzavřel dohodu liberalizující obchod se zbožím s Indií.¹⁵⁴

Ke konečnému rozhodnutí v otázce budoucnosti zóny volného obchodu mezi EU a ASEAN došlo 22. prosince 2009. V tento den členské země EU pověřily Komisi, aby zahájila individuální jednání o zónách volného obchodu s jednotlivými členskými zeměmi ASEAN. Jednání o dohodě s uskupení jako celkem bylo tímto krokem odsunuto na neurčito respektive vystřídáno novou negociační strategií individuálních rozhovorů. Přičemž první rozhovory měly začít se Singapurem jakožto předním obchodním partnerem ze skupiny zemí ASEAN a

¹⁵⁰ DeROSA: *US Free Trade Agreements...*, s. 117-118.

¹⁵¹ CUYVERS, Ludo. *An EU-ASEAN Free Trade Agreement: Reflections on issues, priorities, strategies*. Singapore: ASEAN Studies Centre, 2007, s. 5.; Viz též CUYVERS, CHEN, DE LOMBAERDE: *ASEAN-EU FTA Negotiations ...*, s. 264-265.

¹⁵² SALLY: *Looking East...*, s. 16.

¹⁵³ *17th ASEAN-EU Ministerial Meeting – Joint Co-chairmen's Statement (27-28 May 2009)* [online]. europa.eu, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na <<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=PRES/09/159&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en>>.

¹⁵⁴ *List of RTAs-ASEAN* [online]. europa.eu, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na <<http://rtais.wto.org/UI/PublicSearchByMemberResult.aspx?enc=bUbyxPA3Wob5pG8+pdmN/xvAzFP5VOPwQwVKTTYUtnkJ/95efU1YLpjSoCjQs/bhz+CP3xC6j5WycPcDPkzpzZWpot9bYsie7u1q7zi5Hzk=>>>.

státem, který je komplexní liberalizaci výrazně nakloněn (viz výše). Možnost zahájit rozhovory o zóně volného obchodu s EU měla být otevřena pro všechny země ASEAN, které o ně projeví zájem. Tehdejší Komisařka pro obchod Benita Ferrero-Waldner¹⁵⁵ při této příležitosti diplomaticky uvedla, že konečným cílem zůstává vytvoření zóny volného obchodu s celým regionálním uskupením a že dohody uzavřené s jednotlivými členskými státy ASEAN je proto možné považovat za její první stavební kameny.¹⁵⁶

Již na jaře 2010 využil nový Komisař pro obchod Karel De Gucht získaného mandátu a dne 3. března během své první návštěvy jižní Asie odstartoval společně se svým singapurským protějškem, mistrem obchodu a průmyslu Lim Hng Kiangem, oficiální rozhovory o společné zóně volného obchodu.¹⁵⁷ Během cesty se setkal také s vietnamským premiérem Nguyen Tan Dungem, se kterým se dohodl na zahájení přípravy formálního rámce pro oficiální započítání jednání o zóně volného obchodu.¹⁵⁸

V červnu Komise v pozičním dokumentu k Hodnocení dopadů zóny volného obchodu mezi EU a ASEAN uvedla, že region ASEAN i nadále představuje obrovský potenciál pro evropské vývozce a že uzavření dohod o volném obchodu s tamními zeměmi je pro Unii nyní zásadní prioritou. Komise v hodnocení otevřeně přiznala obavu ze skutečnosti, že hlavním ekonomickým konkurentům se daří získávat stále více preferenční přístup na tamní trhy, čímž Unie „riskuje, že bude vytlačena ostatními, kteří již uzavřeli nebo jsou v procesu uzavírání obchodních dohod s ASEAN (např. Austrálie, Nový Zéland, Japonsko, Čína, Korea, Indie) nebo s jednotlivými členskými státy ASEAN (např. Dohody Singapuru s USA, Japonskem nebo EFTA)“.¹⁵⁹

Na sklonku srpna pak proběhlo ve vietnamském Da Nang v pořadí již deváté setkání ekonomických ministrů ASEAN s Komisařem pro obchod. Představitelé obou regionů se na něm mimo jiné shodli, že je potřeba usilovat o úspěšné dokončení jednání o Rozvojové agendě z Dauhá, které dosud nebylo uzavřeno.¹⁶⁰ Setkání, které se konalo po tříleté prodlevě od předcházejícího, bylo prezentováno jako nový impuls pro intenzifikaci obchodních a

---

¹⁵⁵ Peter Mandelson opustil post Komisaře pro obchod v říjnu 2008 z důvodu návratu do vlády Velké Británie, na pozici jej proto vystřídala Catherine Asthon. Ta byla ale později jmenována na post Vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, proto byla v prosinci 2009 vystřídána Benitou Ferrero-Waldner. Ta zůstala ve funkci až do ukončení funkčního období Komise v roce 2010, kdy post získal belgický komisař Karel de Gucht.

¹⁵⁶ *EU to Launch FTA Negotiations with Individual ASEAN Countries, Beginning with Singapore (Press Release)*. Brusel: Evropská komise, 2009.

¹⁵⁷ *EU to Start Bilateral Trade Negotiations with Singapore (Press Release)*. Brusel: Evropská komise, 2010.

¹⁵⁸ *EU and Vietnam To Launch Free Trade Negotiations (Press Release)*. Brusel: Evropská komise, 2010.

¹⁵⁹ *Commission Services' Position Paper on the Trade Sustainability Impact Assessment of the Free Trade Agreement between the EU and ASEAN*. Brusel: Evropská komise, 2010, s. 2.

¹⁶⁰ *Joint Media Statement of the 9th AEM-EU Consultation* [online]. aseansec.org, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na < <http://www.aseansec.org/25166.htm> >.

ekonomických vztahů po ztroskotání jednání o zóně volného obchodu na bázi region s regionem.¹⁶¹ Znovuotevření možnosti jednání o zóně volného obchodu na bázi region s regionem či nějaké další související budoucí záměry však na setkání debatovány již vůbec nebyly. O pár měsíců později, v listopadu 2010, Evropská Komise představila novou obchodní strategii s cíli do roku 2020 nazvanou Obchod, růst a celosvětové záležitosti. Připomeňme, že jí předcházející strategie byla představena v roce 2006 a mimo jiné zakládala návrh jednat s ASEAN na bázi region s regionem (čili EU-ASEAN). Dokument zdůrazňuje, že EU by měla „náležitě využít rychle rostoucího regionálního obchodu ve východní Asii“ a usilovat o naplnění svých tavných strategických zájmů „mimo jiné rychlým přistoupením k rostoucí síti oblastí volného obchodu v tomto regionu.“¹⁶² Pro docílení tohoto záměru se Komise zavázala „usilovat o maximální pokrok v probíhajících dvoustranných obchodních jednáních“ a zahájení jednání s dalšími členskými státy ASEAN. I nadále má být usilováno, dle jejího doporučení, o prosazení ambiciózních „dohod nové generace“ pokrývajících širokou škálu obchodních oblastí.¹⁶³

Na sklonku roku 2010 měl ASEAN ustavenou dohodu o zóně volného obchodu již z šesti obchodními partnery (Čína, Jižní Korea, Japonsko, Austrálie a Nový Zéland, Indie) a jednotlivé členské státy tohoto uskupení za uplynulou dekádu uzavřely více než tři desítky obdobných dohod. Zatímco v regionu ASEAN vyrostla síť zón volného obchodu, EU se na konci prvního desetiletí nového milénia ocitla v otázce jednání s ASEAN opět na začátku.

---

¹⁶¹ *EU Pushes Links with ASEAN in Economic Ministers meeting (Press Release)*. Brusel: Evropská komise, 2010.

¹⁶² *Trade, Growth and World Affairs. Trade Policy as a Core Component of the EU's 2020 Strategy*. Brusel: Evropská komise, 2010, s. 9.

¹⁶³ Tamtéž, s. 16.

Závěr

Vývoj obchodních vztahů mezi EHS respektive EU a ASEAN doznal za uplynulé půl století výrazných až dramatických změn. ASEAN byl v době svého vzniku v roce 1967 sdružením, které nevykazovalo výraznější hospodářský potenciál. Jeho zakladatelské země, Malajsie, Singapur, Indonésie a Filipíny, ač se jednalo o bývalé evropské kolonie, nepředstavovaly pro EHS v oblasti vnějších obchodních vztahů prioritu. Primární pozornost EHS byla směřována vůči rozvojovým zemím AKT, Středomoří či Latinské Ameriky. Pomyslný mezník v rozvoji vzájemných vztahů mezi EHS a tímto uskupením představuje Dohoda o spolupráci mezi EHS a Indonésii, Malajsií, Filipínami, Singapurem a Thajskem - členskými zeměmi ASEAN uzavřená v březnu roku 1980. Ukotvení dohody do oblasti obchodní spolupráce mělo ale spíše deklaratorní charakter. Motivy Společenství pro spolupráci s ASEAN spočívaly primárně ve zhoršující se bezpečnostně-politické atmosféře studené války. Připomeňme, že na sklonku roku 1978 došlo k invazi Vietnamu do Kambodži a následující rok k vniknutí sovětských vojsk do Afghánistánu. ES dala uzavřením dohody najevo podporu legitimitě ASEAN jakožto antikomunistické platformy asijského regionu. Obchodní vztahy s uskupením byly v období podpisu dohody stále silně asymetrické a odpovídaly rovině dárce – příjemce.

Začátek poslední dekády 20. století přinesl dramatické změny - Asie se stala ekonomicky nejdynamičtěji se rozvíjejícím světovým regionem. Také země sdružené v ASEAN začaly vykazovat rychlý hospodářský růst. EHS však nepřizpůsobilo svou obchodní strategii těmto změnám. V atmosféře konce studené války, který doprovázel posun ekonomického významu asijského regionu, zvolilo EHS vůči zemím ASEAN důraz kladený na lidsko-právní témata a demokratické zřízení státu. Země sdružené ASEAN tento přístup a kritiku EHS odmítaly. Zatímco EHS vnímalo ekonomický význam ASEAN stále v rovině dárce-příjemce a potenciál pro rozvoj vzájemné obchodní spolupráce oslabilo důrazem kladeným na výše uvedená témata, Japonsko a USA, největší konkurenti evropského hospodářství, zareagovali na ekonomický progres v Asii pružně. V roce 1989 ve společné kooperaci iniciovaly vznik APEC, do kterého byly sdruženy také státy ASEAN a na jehož platformě bylo již v roce 1994 zvažováno vytvoření zóny volného obchodu. Zásadní posun ve vztazích EU a ASEAN přineslo až jedenácté společné ministerské setkání v Karlsruhe v září 1994. Narozdíl od předcházejících setkání EU pragmaticky opustila důraz kladený na problematiku lidských práv a demokratizaci. Ačkoli se zde zástupci obou regionů dohodli na

intenzifikaci vzájemných vztahů, předcházející neprozíravost evropského přístupu vůči tomuto uskupení však vedla k opoždění rozvoje vzájemné spolupráce ve sféře obchodní výměny.

Na ekonomický boom asijského regionu nedokázala EU zcela pružně reagovat ani s příchodem nového tisíciletí. Zatímco unijní obchodní konkurenti projevili zájem o rychlou liberalizaci obchodní výměny s tímto uskupením ve formě vytvoření zón volného obchodu, EU podmiňovala tento krok úspěšným ukončením vyjednávání Rozvojové agendy z Dauhá na platformě WTO. Tento postoj zdůraznila také ve své Transregionální obchodní iniciativě ASEAN-EU (TREATI) představené v červenci 2003 v rámci Sdělení Komise Nové partnerství s jižní Asií. EU nezměnila tento svůj postoj ani na pozadí neúspěšné Ministerské konference WTO konané v září téhož roku v mexickém Cancúnu. V této době měli unijní obchodní konkurenti již úspěšně uzavřené dohody o liberalizaci obchodu s některými ze zemí ASEAN či s uskupením jako celkem nebo již vedli pokročilé rozhovory o těchto záměrech. Zlom v pozici EU přinesl teprve červenec 2006, kdy Generální ředitel WTO Pascal Lamy oficiálně oznámil přerušování negociací o Rozvojové agendě z Dauhá z důvodu neschopnosti jednajících stran dosáhnout kompromisu. V této atmosféře Unie definitivně opustila své dřívější podmiňování jednání o zónách volného obchodu úspěšným uzavřením rozvojového kola WTO. Ještě téhož roku představil Peter Mandelson novou unijní obchodní strategii, která zakotvila také záměr vyjednat a uzavřít s ASEAN dohodu o zóně volného obchodu. Negociace byly oficiálně odstartovány v květnu 2007 na osmém setkání ekonomických ministrů a Komisaře pro obchod konaném v Bruneji.

Výše popsání zjištění vzešla z první kapitoly této práce. Na jejich základě je možné konstatovat, že první dvě ze tří v úvodu stanovených hypotéz byly prokázány. Ad 1) Ke skutečnosti, že rozhovory o vytvoření zóny volného obchodu mezi EU a ASEAN započaly až v roce 2007, přispěl důraz kladený EHS vůči ASEAN na lidsko-právní otázku v atmosféře rozpadajícího se bipolárního mezinárodněpolitického systému namísto včasného přizpůsobení své obchodní politiky vzrůstajícímu hospodářskému potenciálu tohoto uskupení. Ad 2) Rozhovory o vytvoření zóny volného obchodu mezi EU a ASEAN započaly až v roce 2007, protože EU podmiňovala jejich zahájení až do roku 2006 úspěšným uvařením jednání o Rozvojové agendě z Dauhá.

Dohoda o zóně volného obchodu mezi EU a ASEAN měla být vyjednána do dvou let od oficiálního zahájení jednání. Namísto slavnostního podpisu dohody byly ale negociace na počátku března 2009 zastaveny s odkazem na jejich těžkopádnost a komplikovanost. Druhá kapitola práce se zabývala příčinami tohoto neúspěchu. Na jejím základě je možné

konstatovat následující zjištění. EU kladla důraz na vyjednání komplexní obchodní dohody zahrnující liberalizaci široké škály oblastí. Tradiční odbourání tarifních bariér mělo být doplněno o liberalizaci oblastí jako obchod se službami, zahraniční investice, státní zakázky, duševní vlastnictví, hospodářská soutěže atd. Tento svůj úmysl EU nastínila již v rámci TREATI v roce 2003. Iniciativa se měla stát jakýmsi předvojem liberalizace ve formě společné zóny volného obchodu, byť tou dobou podmiňované úspěšným uzavřením globálních jednání o rozvojové agendě na půdě WTO. Záměr vyjednat s ASEAN komplexní dohodu pokrývající širší množství obchodních témat (tzv. „*deep FTA*“ či „*WTO-plus FTA*“) byl EU otevřeně deklarován ve výše zmíněné obchodní strategii představené na podzim roku 2006. Součástí ambiciózní dohody „nové generace“ měly být i tzv. singapurské otázky, které byly z větší části vyřazeny z Rozvojové agendy z Dauhá.

Ambiciózně nastavené cíle EU byly v kontradikci se zájmy zemí ASEAN. Rozsáhlá liberalizace obchodu se službami, zahraničního investování, státních zakázek, hospodářské soutěže a dalších byly neslučitelné s projevy státního protekcionismu těchto jihoasijských ekonomik směřovaného jako podpora rozvoje místních podniků. ASEAN navíc neměl zkušenosti s jednáním o takto komplexně nastavené dohodě. Sdružení jako celek sice v minulosti uzavřelo již několik liberalizačních dohod, jejichž obsah samozřejmě přesahoval klasickou redukcí cel, ale citlivé oblasti jako liberalizace zahraničních investic, státních zakázek či regulace v oblasti hospodářské soutěže v nich byly definovány velmi vágně nebo nebyly vůbec zahrnuty. Na pozadí těchto zjištění je možné konstatovat, že také třetí ze stanovených hypotéz byla prokázána. Ad 3) Jednání o zóně volného obchodu mezi EU a ASEAN byla neúspěšná, protože EU preferovala dohodu zahrnující liberalizaci široké škály oblastí (mimo redukcí celních tarifů také liberalizaci v oblasti obchodu se službami, zahraničních investic, státních zakázek, ochrany duševního vlastnictví, hospodářské soutěže a dalších), která nebyla pro země ASEAN přijatelná.

Unijní rozhodnutí vyjednat dohodu o zóně volného obchodu s ASEAN jako s celkem (s vyloučením tři nejméně rozvinutých zemí) čili nikoli sérii bilaterálních dohod s jednotlivými státy sdružení samo o sobě nezasadilo předpoklad pro budoucí neúspěch tohoto záměru. ASEAN takovéto dohody v minulosti úspěšně uzavřel s několika obchodními partnery (např. Japonsko, Jižní Korea). Ambiciózní a komplexní pojetí těchto dohod však tento předpoklad vytvořilo. Tuto skutečnost si uvědomovala také Komise. Ačkoli jednoznačně a otevřeně podporovala jednání o široce nastavené obchodní dohodě, sama ve svém doporučení pro Radu k autorizaci k jednáním o zóně volného obchodu s ASEAN uvedla, že méně ambiciózně nastavenou dohodu (tj. pokrývající zejména odstraňování cel v

obchodu se zbožím) by bylo možné s ASEAN vyjednat relativně rychle a bez větších komplikací. Tato tématicky limitovaná dohoda by však přinesla EU mnohem omezenější benefity než komplexní dohoda liberalizující širokou škálu oblastí.¹⁶⁴ Při retrospektivním pohledu na vývoj jednání mezi EU a ASEAN je tedy možné konstatovat, že právě v tomto momentě zvolila EU vůči ASEAN špatnou strategii. Konečný neúspěch jednání potvrdil, že volba komplexní dohody s ASEAN jako celkem byla chybná. EU měla zvolit pro svá první jednání o liberalizaci obchodu s tímto sdružením buď méně ambiciózní dohodu, která by byla přijatelná pro všechny členské státy ASEAN, nebo upřednostnit jednání o komplexní dohodě pouze s těmi zeměmi ASEAN, pro které by byla takováto dohoda akceptovatelná (tj. zejména Singapur). Po zastavení negociací s ASEAN jako celkem o komplexní dohodě (březen 2009) byl EU zvolen druhý z těchto možných scénářů. Mezi tím však unijní exportéři museli a nadále musí čelit tarifním i netarifním překážkám obchodu se zeměmi ASEAN, zatímco jejich hlavní konkurenti zde již získali preferenční přístupy.

Předkládaná diplomová práce si ve svém Úvodu stanovila cíl poskytnutí základního vhledu do vývoje obchodní spolupráce mezi EU respektive dříve EHS/ES a ASEAN s důrazem na jednání o zóně volného obchodu. Na základě předloženého textu a v tomto Závěru prezentovaných zjištění se autorka odvažuje konstatovat, že došlo k naplnění stanoveného cíle.

Autorka si dovoluje tuto diplomovou práci uzavřít citací ze stanoviska Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu vztahy EU-ASEAN: „Zdá se, že uplynulá dekáda byla spíše promarněnou příležitostí než časem k posílení partnerství s regionem, který je pro zájmy EU ve světě považován za strategický. Typickým příkladem jsou obchodní jednání. Zatímco se EU a ASEAN dohodly na přerušování jednání, ASEAN uzavřel obchodní dohody s jinými světově významnými ekonomickými mocnostmi.“¹⁶⁵

---

¹⁶⁴ *Commission Staff Working Document: Recommendation for a Council decision authorizing the Commission to negotiate a free trade agreement with countries of the of the Association of South East Asian Nations (ASEAN) on behalf of the European Community and its Member States - Impact Assessment*. Brusel: Evropská komise, 2006, s. 11-12.

¹⁶⁵ *Opinion of the European Economic and Social Committee on 'EU-ASEAN Relations' (2011/C 21/04)*. Brusel: Evropský hospodářský a sociální výbor, 2011, s. 1.

Bibliografie

Literatura

ANDREOSSO-O'CALLAGHAN, Bernadette, NICOLAS, Françoise: What Scope for an EU-ASEAN Free Trade Agreement? *Journal of World Trade*, 2008, roč. 42, č. 1, s. 105-128.

ANDREOSSO-O'CALLAGHAN, Bernadette. How Is the EU-ASEAN FTA Viewed by ASEAN Stakeholders? *Asia Europe Journal*, 2009, č. 7, s. 63-78.

ASTUTO, Michela. *EU-ASEAN Free Trade Agreement – Negotiations*. Milano: ISPI Analysis, 2010, 7 s.

BALDWIN, E. Richard: *Managing Noodle Bowl: The Fragility of East Asian Regionalism*. Ženeva: Graduate Institute of International Studies, 2007, 31 s.

BERG-SCHLOSSER, Dirk, STAMMEN, Theo. *Úvod do politické vědy*. Praha: ISE, 2000, 372 s.

BOTEZATU, Elena. *EU-ASEAN Free Trade Area: Regional Cooperation for Global Competitiveness*. Bukurešť: European Institute of Romania, 2007, 8 s.

CAMROUX, David. *The European Union and ASEAN: Two to Tango?* Paris: Notre Europe, 2008, 43 s.

CIHELKOVÁ, Eva. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. Praha: C. H. BECK, 2003, 709 s.

CUYVERS, Ludo, CHEN, Lurong, DE LOMBAERDE, Philippe. ASEAN-EU FTA Negotiations: Waiting for Godot? In CHAISSE, Julien, GUGLER, Philippe. *Competitiveness of the ASEAN Countries: Corporate and Regulatory Drivers*. London: Edward Elgar, 2010, 315 s.

CUYVERS, Ludo. *An EU-ASEAN Free Trade Agreement: Reflections on issues, priorities, strategies*. Singapore: ASEAN Studies Centre, 2007, 16 s.

- DeROSA, A. Dean: US Free Trade Agreements with ASEAN. In SCHOTT, Jeffrey J.(ed.). *Free Trade Agreements: US Strategies and Priorities*. Washington: The Peterson Institute for International Economics, 2004, 450 s.
- FERGUSON, F. Ian a kol. *The Doha Development Agenda: The WTO Framework Agreement*. Washington: Congressional Research Service, 2005, 19 s.
- FORSTER, Anthony. The European Union in South-East Asia: Continuity and Change in Turbulent Times. *International Affairs*, 1999, roč. 75, č. 4, s. 743-758.
- GEEST, Willem: Sharing Benefits of Globalization through an EU-ASEAN FTA? *Asia Europe Journal*, 2004, č. 2, s. 201-219.
- GILSON, Julie. New Interregionalism? The EU and East Asia. *European Integration*, 2005, roč. 27, č. 3, s. 307-326.
- GILSON, Julie: *Asia meets Europe. Inter-regionalism and the Asia-Europe Meeting*. Northampton: Edward Elgar Publishing, 2002, 217 s.
- GUERIN, Selen Sarisoy: *Prospects for EU's New Generation of FTAs (CEPS Commentaries)*. Brusel: Centre for European Policy Studies, 2008, 2 s.
- HAN, Hognyul. *Achieving the Bogor Goal: the Bogor Action Plan*. Hanyang: Hanyang University, 2005, 24 s.
- KAWAI, Masahiro, WIGNARAJA, Ganeshan. Free Trade Agreement in East Asia: A Way toward Trade Liberalization. *ADB Briefs*, 2011, č.1, s. 1-8.
- KAWAI, Masahiro, WIGNARAJA, Ganeshan. Asian FTAs: Trends, Prospects and Challenges. *Journal of Asian Economics*, 2011, č.22, s. 1-22.
- KUNEŠOVÁ, Hana, CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomika – nové jevy a perspektivy*. Praha: C. H. BECK, 2006, 319 s.
- LAMY, Pascal. *Europe in Asia: The Outlook for ASEAN - EU Relations*. Brusel: Forum Europe, 2001, 4 s.

- LIM, Peng Chee. ASEAN's Policies towards the European Union. In YUE, Chia Siow, TAN, Joseph L.H. (eds.). *ASEAN & EU: Forging New Linkages and Strategic Alliances*. Singapur: Institute of Southeast Asian Studies, 1997, 272 s.
- LIMAYE, P. Satu. United States-ASEAN Relations on ASEAN's Fortieth Anniversary: A Glass Half Full. *Contemporary Southeast Asia*, 2007, roč. 29, č. 3, s. 447-464.
- LINDBERG, Lena, ALVSTAM, G. Claes. *EU-ASEAN Trade: Interregional FTA Negotiations in the Pipeline*. Mölle: SNEE, 2008, 15 s.
- MCGUIRE, M. Steven, LINDEQUE, P. Johan. The Diminishing Returns to Trade Policy in the European Union. *Journal of Common Market Studies*, 2010, roč. 48, č. 5, s.1329-1349.
- MINAMBRES, Jose: *Background Paper: Investment Liberalization in the EU-ASEAN FTA*. Bangkok: A Report for Focus on the Global South, 2009, 14 s.
- NICOLAS, Françoise. *An EU-ASEAN FTA. What May be the Point?* Paříž: Centre Asie Ifri and University of Marne-la-Vallée, 2006, 13 s.
- ŘEHÁK, Vilem. Nový regionalismus: Proces a Teorie. *Mezinárodní vztahy*, 2009, roč. 7, č. 2, s. 8-18.
- ROBLES, Alfredo. The EU and ASEAN. Learning from the Failed EU-Mercosur FTA Negotiations. *ASEAN Economic Bulletin*, 2008, roč. 25, č. 3, s. 334-344.
- ROBLES, C. Alfredo. *The Political Economy of Interregional Relations. ASEAN and the EU*. Burlington: Ashgate Publishing Company, 2004, 201 s.
- RÜLAND, Jürgen. *ASEAN and the European Union: A Bumpy Inter-regional Relationship*. Bonn: Center for European Integration Studies, 2001, 37 s.
- RÜLAND, Jürgen. *Asian-European relations: building blocks for global governance?* New York: Routledge, 2008, 293 s.
- RÜLAND, Jürgen. *The European Union as an Inter- and Transregional Actor: Lessons for Global Governance from Europe's Relations with Asia*. Canberra: The National Europe Centre, 2002, 9 s.

SALLY, Razeen. *Looking East: The European Union's New FTA Negotiations in Asia*.

Brusel: European Centre For International Political Economy, 2007, 27 s.

SEN, Rahul, SRIVASTAVA, Sadhana. ASEAN's Bilateral Preferential Trade and Economic Cooperation Agreements: Implications for Asian Economic Integration. *ASEAN Economic Bulletin*, 2009, roč. 26, č. 2, s. 194-214.

SEVERINO, Rodolfo. *ASEAN*. Singapur: Institute of Southeast Asian Studies, 2008, 111 s.

SEVERINO, Rodolfo. *Southeast Asia in Search of an ASEAN Community: Insights from the Former ASEAN Secretary-General*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2006, 489 s.

THOMSEN, Stehen, HOUSE, Chatham. *EU-ASEAN: The Begining of a Beautiful Friendship?* London: Chatman House, 2007, 8 s.

WOOLCOK, Stepen. *European Union Policy towards Free Trade Agreement*. Brusel: ECIPE Working paper, 2007, 15 s.

YEO, Hwee Lay. Political Cooperation between the EU and ASEAN: Searching for a Long-Term Agenda and Joint Projects. In WELFENS, J. Paul, RYAN, Cillian (eds.). *EU-ASEAN. Facing Economic Globalisation*. Heidelberg: Springer, 2009, 246 s.

Prameny

ASEAN – China - RTA ID card [online]. Wto.org, 31. března 2011 [cit. 31. března 2011].

Dostupné na <

<http://rtais.wto.org/UI/PublicShowMemberRTAIDCard.aspx?enc=xFQ67iMMzAdiCuzI+VZHgm8iKAnW/GSa6DUBSnbXXmE=> >.

17th ASEAN-EU Ministerial Meeting – Joint Co-chairmen's Statement (27-28 May 2009)

[online]. europa.eu, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na <

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=PRES/09/159&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en> >.

ASEAN – Main Economic Indicators [online]. ec.europa.eu, 23. března 2011 [cit. 23. března 2011]. Dostupné na <

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113471.pdf >.

ASEAN – Overview [online]. asean.org, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na < <http://www.asean.org/64.htm>>.

ASEAN- EUROPEAN Dialogue – General Background [online]. aseansec.org, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na < <http://www.aseansec.org/5612.htm> >.

ASEAN Plus Three Cooperation [online]. aseansec.org, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na < <http://www.aseansec.org/16580.htm> >.

ASEAN Statistics [online]. aseansec.org, 31. března 2011 [cit. 31. března 2011]. Dostupné na < <http://www.aseansec.org/19226.htm>>.

ASEAN-Australia and New Zealand Free Trade Agreement - Competition policy [online]. aric.adb.org, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na < [http://www.aric.adb.org/fta_chapters.php?fta\[\]=80&chapter\[\]=68&](http://www.aric.adb.org/fta_chapters.php?fta[]=80&chapter[]=68&)>.

ASEM - Overview [online]. aseminfoboard.org, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na < <http://www.aseminfoboard.org/page.phtml?code=About> >.

Beyond Doha [online]. economist.com, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na < http://www.economist.com/node/863516?story_id=E1_RGPVTG>.

Cameron calls for EU changes to drive growth [online]. independent.co.uk, 31. března 2011 [cit. 31. března 2011]. Dostupné na < <http://www.independent.co.uk/news/business/news/cameron-calls-for-eu-changes-to-drive-growth-2246369.html> >.

Commission Services' Position Paper on the Trade Sustainability Impact Assessment of the Free Trade Agreement between the EU and ASEAN. Brusel: Evropská komise, 2010.

Commission Staff Working Document: Accompanying document to the Recommendation for a Council decision authorizing the Commission to negotiate a free trade agreement with countries of the Association of South East Asian Nations (ASEAN) on behalf of the European Community and its Member States - Summary of the Impact Assessment. Brusel: Evropská komise, 2006.

Commission Staff Working Document: Recommendation for a Council decision authorizing the Commission to negotiate a free trade agreement with countries of the Association of

South East Asian Nations (ASEAN) on behalf of the European Community and its Member States - Impact Assessment. Brusel: Evropská komise, 2006.

Communication from the Commission. A new partnership with South East Asia. Brusel: Evropská komise, 2003.

Cooperation Agreement between the European Economic Community and Indonesia, Malaysia, the Philippines, Singapore and Thailand - Member Countries of the Association of South-East Asian Nations. Brusel: Rada Evropských společenství, 1980.

Economic Impact of Potential Free Trade Agreement between the European Union and ASEAN. Brusel: CEPPI – CIREM, 2006.

EU and Vietnam To Launch Free Trade Negotiations (Press Release). Brusel: Evropská komise, 2010.

EU Pushes for Speedier FTA with ASEAN. Kuala Lumpur: Bermama, 2008.

EU Pushes Links with ASEAN in Economic Ministers meeting (Press Release). Brusel: Evropská komise, 2010.

EU to Launch FTA Negotiations with Individual ASEAN Countries, Beginning with Singapore (Press Release). Brusel: Evropská komise, 2007.

EU Trade Commissioner Announces Feasibility Study for EU-ASEAN Free Trade Agreement; Welcomes Asian Economic “Renaissance” (Press Release). Brusel: Evropská komise, 2005.

EU-ASEAN Free Trade Negotiations [online]. tni.org, 23. dubna 2011 [cit. 23. dubna 2011]. Dostupné na < http://www.tni.org/archives/altreg_euaseanstat >.

EU-ASEAN Regional Cooperation [online]. europa.eu, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na < <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/95/112&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en> >.

European Commission Welcomes Adoption of Negotiating Mandates for New Free Trade Agreements with India, Korea and ASEAN (Press Release). Brusel: Evropská komise, 2007.

European Parliament Fact Sheets - ASEAN and Other Countries of South-East Asia [online]. europarl.europa.eu, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na < http://www.europarl.europa.eu/factsheets/6_3_13_en.htm >.

European Parliament resolution of 8 May 2008 on trade and economic relations with the Association of South East Asian Nations. Brusel: Evropský parlament, 2008.

From Cancún to Geneva: After the collapse of world trade talks in Cancún last September, can a WTO meeting in Geneva now put the Doha round back on track? [online]. economist.com, 17. dubna 2011 [cit. 17. dubna 2011]. Dostupné na < http://www.economist.com/node/2939759?story_id=2939759>.

FTA by Country/All [online]. aric.adb.org, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na < <http://www.aric.adb.org/FTAbyCountryAll.php> >.

FTA Status by Country (2011) [online]. aric.adb.org, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na < <http://www.aric.adb.org/10.php> >.

FTAs - Government Procurement, Competition Policy [online]. aric.adb.org, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na < [http://www.aric.adb.org/fta_chapters.php?fta\[\]=80&fta\[\]=3&fta\[\]=63&fta\[\]=58&fta\[\]=11&chapter\[\]=67&chapter\[\]=68](http://www.aric.adb.org/fta_chapters.php?fta[]=80&fta[]=3&fta[]=63&fta[]=58&fta[]=11&chapter[]=67&chapter[]=68) >.

FTAs - Labor Standards, Environmental Policy [online]. aric.adb.org, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na < [http://www.aric.adb.org/fta_chapters.php?fta\[\]=80&fta\[\]=3&fta\[\]=63&fta\[\]=58&fta\[\]=11&chapter\[\]=76&chapter\[\]=77](http://www.aric.adb.org/fta_chapters.php?fta[]=80&fta[]=3&fta[]=63&fta[]=58&fta[]=11&chapter[]=76&chapter[]=77) >.

Globe Europe – Competing in the World. A Contribution to the EU's Growth and Jobs Strategy. Brusel: Evropská komise, 2005.

GREENWAY, H. D. S.: *An Asian century?* [online]. nytimes.com, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na < <http://www.nytimes.com/2008/01/29/opinion/29iht-edgreenway.1.9574945.html> >.

Hearing of Peter Mandelson. Štrasburk: Evropský parlament, 2004.

In the twilight of Doha: The global trade talks have collapsed because the world's biggest economies prefer failure to compromise. What comes next? [online]. economist.com, 17. dubna 2011 [cit. 17. dubna 2011]. Dostupné na <
http://www.economist.com/node/7218551?story_id=E1_SNTRVVVT >.

International Trade Statistics 2010. Ženeva: World Trade Organization, 2010, s. 14, 178.

Investment, competition, procurement, simpler procedures [online]. wto.org, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na <
http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/bey3_e.htm>.

Japan - List of notified RTAs in force [online]. Wto.org, 31. března 2011 [cit. 31. března 2011]. Dostupné na <
<http://rtais.wto.org/UI/PublicSearchByMemberResult.aspx?enc=bUbyxPA3Wob5pG8+pdmN/0YyrKmR/RcaXkX8ShlryWhk4qL40MFmESpfo7Ji/MYcJ5oLwJtosCxbiTXy/YzrYMux/J7Yh+MMTBnY/jGLda0=> >.

Joint Media Statement of the 9th AEM-EU Consultation [online]. aseansec.org, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na < <http://www.aseansec.org/25166.htm>>.

Joint Media Statement of the Seventh Consultations between the ASEAN Economic Ministers and the European Union Trade Commissioner [online]. aseansec.org, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na < <http://www.aseansec.org/18418.htm> >.

Joint Ministerial Statement of the ASEAN Economic Ministers and the European Union Trade Commissioner on the Launch of Negotiations for the ASEAN-EU Free Trade Agreement. Bandar Seri Begawan: AEM-EU Consultation, 2007.

Joint Press Statement of the Consultations between The ASEAN Economic Ministers (6. October 2000) [online]. aseansec.org, 31. března 2011 [cit. 31. března 2011]. Dostupné na <
<http://www.aseansec.org/606.htm> >.

List of Last Developed Countries [online]. unohrlls.org, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na < <http://www.unohrlls.org/en/ldc/related/62/> >.

List of RTAs-ASEAN [online]. europa.eu, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na <

<http://rtais.wto.org/UI/PublicSearchByMemberResult.aspx?enc=bUbyxPA3Wob5pG8+pdmN/xvAzFP5VOPwQwVKTTYUtnkJ/95efU1YLPjSoCjQs/bhz+CP3xC6j5WyCPcDPhkzpZWpot9bYsie7u1q7zi5Hzk=>>.

Obchodní politika [online]. Euroskop.cz, 23. března 2011 [cit. 23. března 2011]. Dostupné na < <http://www.euroskop.cz/680/787/clanek/spolecna-obchodni-politika-eu/> >.

Opening Statement by H.E. Professor S. Jayakumar Minister for Foreign Affairs of Singapore [online]. Asean.org, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na < <http://www.aseansec.org/4045.htm> >.

Opinion of the European Economic and Social Committee on 'EU-ASEAN Relations' (2011/C 21/04). Brusel: Evropský hospodářský a sociální výbor, 2011.

Overview of ASEAN-EU Dialogue Relations Agreement [online]. aseansec.org, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na < <http://www.aseansec.org/23216.htm> >.

Pascal Lamy Returns to South-East Asia to Strengthen Regional Trade Links (Press Release). Brusel: Evropská komise, 2004.

Press Release - 2795th/2796th Council meetings - General Affairs and External Relations. Lucemburk: Rada Evropské unie, 2007.

Press Release - 2943th Council meeting - General Affairs and External Relations. Brusel: Rada Evropské unie, 2009.

Report of the ASEAN-EU Vision Group. Transregional Partnership for Shared and Sustainable Prosperity. Ha Noi: ASEAN-EU Vision Group, 2006.

Research Shows Big Potential Gains from New EU FTAs (Press Release). Brusel: Evropská komise, 2007.

Singapore - FTAs [online]. aric.adb.org, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na < <http://www.aric.adb.org/FTAbCountryAll.php> >.

Singapur – Investiční klima [online]. businessinfo.cz, 23. dubna 2011 [cit. 23. dubna 2011]. Dostupné na < <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/singapur-investicni-klima/9/1001175/>>. ;

Indonésie – Investiční klima [online]. businessinfo.cz, 23. dubna 2011 [cit. 23. dubna 2011]. Dostupné na < <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/indonesie-investicni-klima/9/1000423/>>.

Slow progress means new strategy likely in free-trade talks with EU [online]. www.thailandwto.org, 13. března 2011 [cit. 13. března 2011]. Dostupné na < <http://www.thailandwto.org/Doc/News/6137.pdf>>.

Statistics – Bilateral relations [online]. ec.europa.eu, 23. března 2011 [cit. 23. března 2011]. Dostupné na < <http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/statistics/>>.

Tequila sunset in Cancún - The world trade summit in Cancún, Mexico, has collapsed without agreement. Its fate may have been sealed seven years ago in Singapore [online]. economist.com, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na < http://www.economist.com/node/2065723?story_id=E1_NDGVSNP>.

Thailand - FTAs [online]. aric.adb.org, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na < <http://www.aric.adb.org/FTAbyCountryAll.php>>.

The dying of the light [online]. economist.com, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na < http://www.economist.com/node/7215524?story_id=E1_SNTVVNQ>.

The Fifth Consultation between the ASEAN Economic Ministers and the EU Trade Commissioner Asia [online]. trade.ec.europa.eu, 17. března 2011 [cit. 17. března 2011]. Dostupné na < http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2004/september/tradoc_118989.pdf>.

The Fourth Consultation between the ASEAN Economic Ministers and the EU Trade Commissioner Asia [online]. trade.ec.europa.eu, 17. března 2011 [cit. 17. března 2011]. Dostupné na < http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/may/tradoc_115581.pdf>.

The Second Consultation between the ASEAN Economics Ministers and the EU Trade Commissioner [online]. aseansec.org, 31. března 2011 [cit. 31. března 2011]. Dostupné na < <http://www.aseansec.org/540.htm>>

The Third Consultation between the ASEAN Economic Ministers and the EU Trade Commissioner [online]. aseansec.org, 17. března 2011 [cit. 17. března 2011]. Dostupné na < <http://www.aseansec.org/14672.htm>>

The WTO under fire [online]. economist.com, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na < <http://www.economist.com/node/2071855>>.

Towards a New Asia Strategy. Communication from the Commission to the Council. Brusel: Komise Evropských společenství, 1994.

Trade, Growth and World Affairs. Trade Policy as a Core Component of the EU's 2020 Strategy. Brusel: Evropská komise, 2010.

United States - Thailand Free Trade Agreement (Under Negotiation) [online]. aric.adb.org, 13. dubna 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na < <http://www.aric.adb.org/fta.php?id=121&ssid=3&title=United%20States-Thailand%20Free%20Trade%20Agreement> >.

World Investment Report. New York, United Nations, 2010.

Abstrakt a seznam klíčových slov (Abstract and List of Keywords)

Abstrakt: Tato diplomová práce poskytuje základní vhled do problematiky vývoje obchodní spolupráce mezi Evropskou unií (EU) a Sdružením národů jihovýchodní Asie (ASEAN). Důraz je kladen na jednání o možnosti vzniku zóny volného obchodu. Práce se snaží nalézt odpověď na tyto otázky. Proč EU vyčkávala se zahájením rozhovorů o vytvoření zóny volného obchodu až do roku 2007 a jaké byly příčiny neúspěchu jednání o tomto záměru? V kontextu těchto otázek jsou v práci testovány tři hypotézy. Práce poskytuje následující závěry. Ke skutečnosti, že rozhovory o vytvoření zóny volného obchodu mezi EU a ASEAN započaly až v roce 2007, přispěl důraz kladený Evropským hospodářským společenstvím vůči ASEAN na lidsko-právní otázku v atmosféře rozpadajícího se bipolárního mezinárodněpolitického systému namísto včasného přizpůsobení své obchodní politiky vzrůstajícímu hospodářskému potenciálu tohoto uskupení. Rozhovory o vytvoření zóny volného obchodu mezi EU a ASEAN započaly až v roce 2007, protože EU podmiňovala jejich zahájení až do roku 2006 úspěšným uvařením jednání o Rozvojové agendě z Dauhá. Jednání o zóně volného obchodu mezi EU a ASEAN byla neúspěšná, protože EU preferovala dohodu zahrnující liberalizaci široké škály oblastí, která nebyla pro země ASEAN přijatelná.

Klíčová slova: Evropská unie, Sdružení národů jihovýchodní Asie, obchodní spolupráce, dohoda o zóně volného obchodu, WTO, Rozvojová agenda z Dauhá

Abstract: This thesis provides the basic insight into the topic of development of trade cooperation between the European Union (EU) and the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN). Emphasizes is given to the possibility of establishment of free trade area between them. The thesis searches the answers for the following questions. Why was the EU hesitant to start the negotiation about the free trade area until 2007 and what were causes of the failure of negotiation about such intention? Three hypotheses are tested in the context of these questions. The thesis provides the following conclusions. To the fact that talks about the free trade area between the ASEAN and the EU started in 2007 contributed the emphasis placed by the European Economic Community towards the ASEAN on human rights issues in atmosphere of disintegrating bipolar system of international policy system instead of timely adjust its trade policy towards the growing economic potential of the ASEAN. The talks about the free trade area between the ASEAN and the EU started in 2007 because the EU

conditioned it by the successful negotiating of the Doha Development Agenda until 2006. Negotiations on the free trade area between the EU and the ASEAN were unsuccessful because the EU preferred the agreement involving the liberalization of a wide range of areas that were not acceptable for the ASEAN

Keywords: The European Union, The Association of Southeast Asian Nations, trade cooperation, free trade agreement, WTO, The Doha Development Agenda